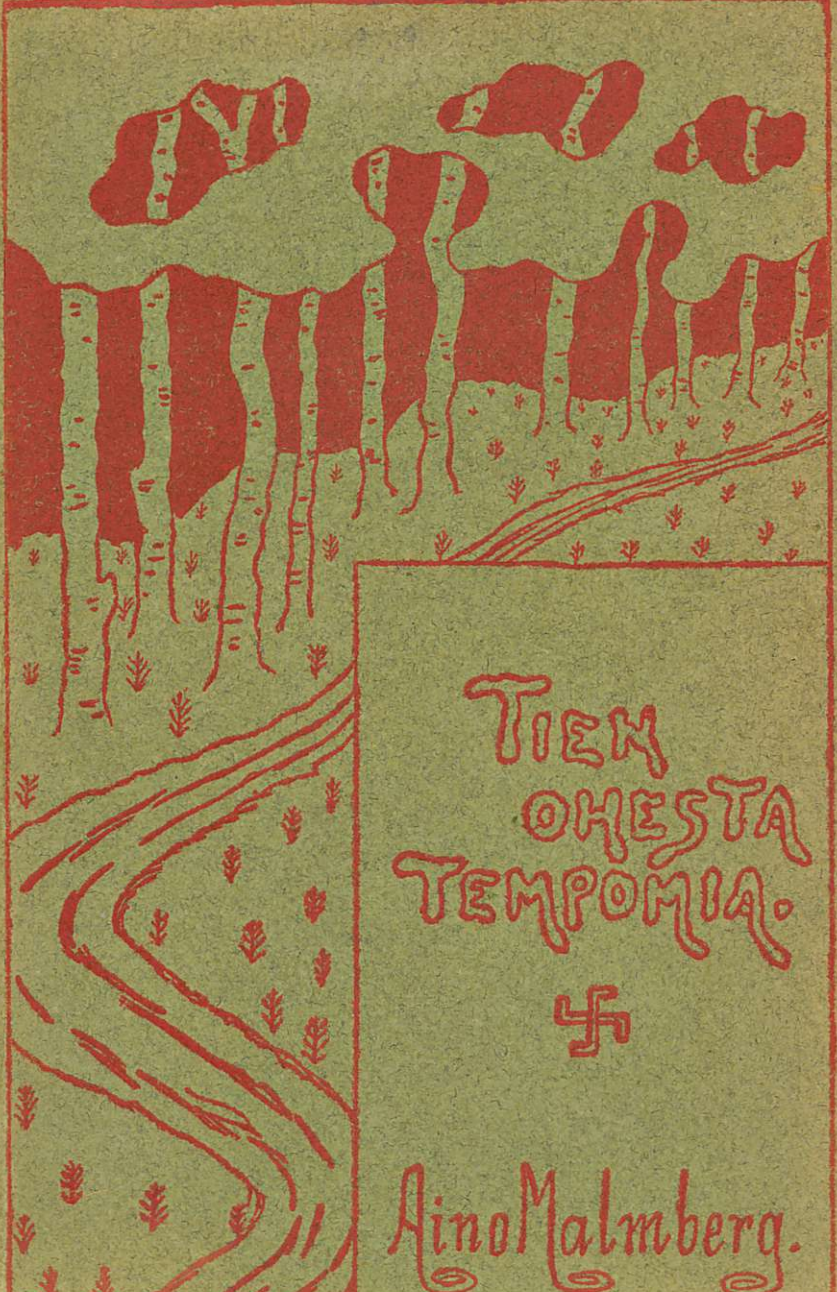

UNIV. BIBLIOTH.
* 1903 *
HELSINGFORS

TIEK
OHESTA
TEMPONIA.

Aino Malmberg.

TIEN OHESTA TEMPOMIA

AINO MALMBERG

TIEN OHESTA
TEMPOMIA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

FRITZ MALMBERG
TÄN ÖFVASTA
TÄMOMIA

HELSINGISSÄ
PÄIVÄLEHDEN KIRJAPAINOSSA 1901

SISÄLLYS:

	Siv.
Jumalan kuva	1
Meri . ,	11
Edistystä	17
Etevä nainen	35
Kuinka hänestä tuli kirjailija	49
Tunnelmia	69
Naurettava juttu	85
Täydellinen	103
Pikku-veli	117
Elämän leikki	137

JUMALAN KUVA

Olin niin väsynyt. Pois merelle kaipasin. Aava, voimakas, viileä meri se nielisi huoleni, se nielisi minutkin, sen helmassa olisi rauha.

Minä läksin meren rannalle. Ei ollut siellä purtta, jolla pakenisin, ei siintänyt saarta, jonne kaipasin. Meluava, naurava ihmisjoukko kulki ohitseni, ja heidän äänensä kajahteli kuin ilkkuva iva korvissani. Minä vihasin heitä, heidän iloaan, heidän meluaan, heidän kurjuuttaan. Ja niin väsynyt olin. Ei ollut missään tyyssijaa väsyneelle.

En tiedä miten kauvan lienen istunut siinä. Aallot vyöryivät korkeina. Meri mylvi kolkosti. Etäällä näin aallon mahtavamman muita, valkoisemman muita. Se läheni, läheni, läheni minua. Silmäni imeytyivät siihen kiinni. — — Se ei ollut aalto. Ei. Se oli valkoinen kuolema, joka tuli minua noutamaan. Se veisi minut kauvas saarelleni me-

ressä. Se läheni, läheni, läheni minua. Minä levitin sille sylini.

„Anna minun nukkua sylissäsi, ja vie minut kalliolleni meressä“ — —

Sen syli oli niin viileä. — — Se piteli minua hellävaroen kuin lasta — — Sen silmät olivat suuret ja surumieliset — —

Miten kauan lienen nukkunut sen sylissä. Yhä se vain katseli minua.

„Mitä katsot kuolema? Vie minut pois, kauvas pois sinne, jossa saan levätä“.

„En voi sinua viedä. Sinun täytyy jäädä elämään“.

„Oi kuolema, ota minut. Elä päästä minua takaisin elämään. Olen niin väsynyt“.

„En voi sinua viedä. Särkynyt on Jumalan kuva sielussasi. Et saa rauhaa missään ennenkuin sen pirstaleet taas ovat ehyeksi liittyneet“.

„Julma kuolema, ota minut! Ei liity ne pirstaleet koskaan enää ehyeksi“.

„Et saa rauhaa ennen.“

„Mikä voisi ne liittää kokoon?“

„Rakkaus.“

„Kylmä kuolema, valkoinen enkeli, sinua ainoata rakastan. Ota minut omaksesi.“

„Jos rakastaisit, vaikkapa minuakin vain, et voisi enää vihata. Nyt on sielusi katke-

ruutta tulvillaan. Jumalan kuva on pirstaleina. Palaja elämään. Opi siellä rakastamaan.“

„Kylmä enkeli, julma kuolema, rakkaushan on särkenyt Jumalan kuvan sielussani. Olihan minullakin hiljaista onnea, oli koti, oli ystäviä, kunnes hänet näin, jota rakastin. Rakkaushan minulta kaikki riisti, rauhani, onneni, kaikki. Kirottu rakkaus!“

Sen olin tuskin lausunut, kun musta pilvi meidät peitti, ja minä kuulin tuhansien äänien manalasta vastaavan minulle: „Kirottu, kirottu, kirottu!“ Ja tuhannet kädet kiemurtelivat kuin käärmeet tarttuakseen minuun ja vetääkseen minut alas.

Kauhu jäykisti jäseneni — — Kuolema näytti vieläkin valkoisemmalta. Ääretön suru loisti sen silmistä.

„Onneton, minun sylissäni uskallat kirotta rakkautta, Jumalaasi. Siunattu, siunattu, tuhannesti siunattu rakkaus!“

„Auta minua, kuolema! Pelasta minut!“

„Minä pelastan sinut. Katso ja opi tuntemaan, mikä on rakkaus.“

Ja kuolema näytti minulle ihmisjoukon, sen saman, joka nauraen ja meluten oli kulkenut ohitseni rannalla. Minä näin heidän sielunsa. Minä näin, kuinka he olivat väsy-

neet. Minä näin kuinka katkerasti kukin heistä kaipasi hiukan ystävyyttä, sääliä, ymmärtämistä. Mutta ei kukaan virkkanut mitään. Kukin sielu oli yksin, yksin tuossa meluavassa joukossa. Ja he tahallansa peitivät Jumalan kuvan sielussaan. Se ei päässyt loistamaan ja lämmittämään ja lähentämään heitä. He häpesivät näyttää rakkautta. Kukin heistä luuli vain yksin kaipaavansa lämpöä, ei tiennyt toisten kaihosta.

Ja noita raukkoja minä olin vihannut. Noita raukkoja, yhtä säälittäviä kuin minäkin.

„Oi kuolema, anna minun mennä heidän luokseen sanomaan, että säälin heitä.“

„Ei vielä. Seuraa minua.“

Kauvaksi kuljimme. Astuimme suureen, valkoiseen, palmujen suojaamaan temppeliin. Nuori pappi puhui siellä kansalle. Ei ollut se omaa kansaani tuo mustasilmäinen, kirjavapukuinen parvi. Nuori pappi puhui kauvan ja innolla. Hän puhui Jumalan pojasta, joka rakasti ihmisiä ia meni kuolemaan heidän edestänsä.

Jota enemmän hän puhui, sitä innokkaammaksi hän kävi. Minä näin, kuinka Jumalan kuva hänen sielussaan kirkastui. Hän rakasti tuota joukkoa, jota hän tahtoi johtaa

Kristuksen luo. Minä näin kuinka hänen silmänsä lempeästi kiintyivät kuulijoihin.

Silloin yht'äkkiä hänen kasvonsa muuttivat. Oven suussa seisoj vanha harmaapartainen ukko, joka tyynenä katseli nuorta pappia.

Hänet näki nuori pappi, ja hänen äänensä muuttui. Ei enää kaikunut rauhaa ja rakkautta hänen huuliltaan. Hän kirosi muita uskontoja, muita jumalia. Minä näin, kuinka Jumalan kuva hänen sielussaan himmeni. Ääretön sekasorto syntyi temppelissä. Kansa olisi repinyt nuoren papin palasiksi, ellei vanhus olisi häntä suojellut.

Kalpeana vuoteella näin sitten nuoren papin. Vanhus häntä hoiti, voiteli hänen haavansa ja puhui hänelle lohdutuksen sanoja. Hän puhui Jumalan rakkaudesta, ja minä näin Jumalan kuvan kirkkaana hänen sielussaan. Nuori pappi kuunteli, ja hänestä tuntui yhä rauhallisemmalta. Hän katsoi kysyvästi vanhukseen.

„Oletko kristitty?“ kuulin nuoren papin kysyvän.

„Olen“, vastasi vanhus.

„Ja minä luulin sinua muhamettilaiseksi!“

„Olen muhamettilainen.“

„Sanoithan olevasi kristitty.“

„Olen kristitty.“

„Nuoren papin katse synkistyi. Hän mutisi:

„Ehkä lienet buddhalainenkin ja juutalainen ja vaikka mikä tahansa, koska uskonto on niin venyväinen.“

„Olen buddhalainen, olen juutalainen, olen vaikka mikä tahansa.“

Nuori pappi ummisti silmänsä. Kauvan aikaa hän makasi niin, mutta vihdoinkin virkkoi:

„Mikä oikeastaan olet? Mikä on kansasi? Mikä isänmaasi? Mikä uskonto?“

„Ihminen olen. Ihmiskunta on kansani. Maailma on isänmaani. Jumalan totuus on uskontoni.“

„En ymmärrä sinua.“

„Mitä et ymmärrä, poikani?“

„Mikä on Jumalan totuus?“

„Rakkaus.“

„Miksi sanot kaikkia noita uskontoja omiksesi?“

„Sillä ne *ovat* omani. Ei ole olemassa muuta kuin yksi uskonto. Nimitä sitä Kristuksen, Buddhan, Muhametin, Braman opiksi, tai miksi tahdot. Ihmiset ne nimet ovat laatineet. Uskonto on vain yksi ainoa. Se on rakkauden oppi. Rakkautta ovat kaikki Jumalan lähettiläät maan päällä saarnanneet,

vaikka ihmiset sitä tahtovat käyttää vihan tarkoituksiin. Ei ole muuta uskontoa kuin rakkaus. Ei ole muuta perustotuutta kuin rakkaus.“

Nuori pappi makasi hiljaa, silmät ummessa. Minä näin kuinka hänen sielussaan alkoi syttyä outoja tunteita. Hän virkkoi hiljaa itsekseen :

„Rakkaus! Rakastinhan minäkin. Rakkaudestahan tännekin tulin neuvomaan heille totuutta.“

„Ei se rakasta, joka vihaa. Ei se opeta totuutta, joka käskee kiroamaan.“

„Enhän vihaa muuta kuin vääryyttä. Enhän kiroo muuta kuin valhetta.“

„Se, mikä sulle on vääryys, on toiselle oikeus. Se, mikä sulle on valhe, on toiselle totuus. Suurempi vääryys on viha. Suurempi valhe on kiroaminen. Elä mitään vihaa. Rakasta vain. Ei viha hävitä vääryyttä, vaan enentää sitä. Rakkaus on ainoa, joka vääryyden voittaa. Ei kiroaminen poista valhetta. Rakkaus poistaa valheen. Rakasta, rakasta poikani.“

Nuori pappi makasi niin tyynenä. Jumalan kuva hänen sielussaan alkoi taas kirjastua.

„Oi kuolema, jos kerran minun pitää eloon jäädä, jätä minut tänne. Täällä tahdon kuunnella vanhuksen opetuksia. Ehkä hän voisi särkyneet pirstaleet sielussani ehyeksi liittää.“

„Hänen oppinsa ytimen olet kuullut. Kätke se mieleesi. Ei täällä ole sinun paikkasi.“

Pois kiidimme taas. Oman kotikaupunkini tunsin. Tuonne, tuonne tuttuun taloon johti minut kuolema. Siellä asui hän, jota rakastin, onneni, tuskani, kurjuuteni luoja.

„Oi kuolema, julma kuolema, säästä minua, sääli minua. En voi, en uskalla häntä nähdä. Elä kiduta minua kuolema, olen jo kylliksi kärsinyt. Sydänverelläni olisin tahtonut huuhtoa sen rakkauden sielustani, mutta en voi, en voi. Minä rakastan häntä vieläkin, en voi tukahduttaa rakkauttani.“

„Miksi tahdot sen tukahduttaa?“

„Se on synti. Se on vääräys!“

„Rakkaus ei ole synti. Rakkaus on itse totuus.“

„En saa häntä rakastaa. En saa häntä koskaan omakseni.“

„Rakastaa saat. Omaksesi et saa.“

Kuolema vei minut rakennuksen sisään, ja siellä minä hänet jälleen näin. Minä näin

armaani, oman armaani. Joka piirrettä hänessä rakastin. Tuokiossa unohtui kaikki muu. Olinhan hänen luonaan taas. Mitä olivat kaiken maailman tuskat onneeni veraten, kun sain olla hänen luonaan!

Minä näin hänen sielunsa. Näin siinä sanomatonta rakkauden ja ymmärtämisen janoa. Näin siinä tuskaa minun tähteni ja sen toisen tähden, jota hän rakasti. Näin kuinka hän väkisin tahtoi himmentää Jumalan kuvaa, joka rakkaudessa pyrki hänen sieluaan lämmittämään.

Samako kohtalo tulisi armaanikin osaksi kuin minun? Samako tuska, sama rauhattomuus? Ei ikinä, ei. Minun täytyi pelastaa oman armaani onni, oman armaani rauha.

Nyt se minulle selveni se raskas, synkkä elämän arvoitus. Niin lyhyt, niin lyhyt on elämä. Lyhyt unelma vain. Eikä sillä ole muuta tarkoitusta kuin Jumalan kuvan kirkastaminen sielussamme.

Kuoleman kalpea enkeli hymyili:

„Rakasta häntä, rakasta enemmän kuin ennen. Anna rakkautesi häneen kasvaa, kasvaa ja puhdistua, kunnes siitä siemenestä itää rakkaus koko ihmiskuntaan. Silloin kirkastuu Jumalan kuva. Silloin rakastat mi-

nuakin, kun toisen kerran tulen sinua nou-
tamaan.“

Kalpea kuolema puristi minua rintaansa. Minä ummistin silmäni. Olin väsynyt, mutta niin sanomattoman rauhan olin löytänyt.

Kun silmäni jälleen avasin, makasin rannan kalliolla. Oli aamu. Öinen myrsky oli tauonnut. Ei enää mylvinyt meri synkkänä. Hiljaa vain mainingit hyväilivät rantakiviä.

Ja minä läksin maailmaan jatkamaan unelmaani.

M E R I

Kuka laskee mereni laajuuden, kuka käsittää sen pohjattomat syvyydet, kuka aavistaa mitä aarteita se sylissään säilyttelee?

Paljon piilee mereni povessa, piilee paha, piilee parhainta.

Jos mereni syntysanat mulle selviäisi, jos sen syvyyksien salaisuudet mulle mainitaisi, hyvän silloin ilmoille nostaisin, painaisin pahan pohjamutaan. Hopealle silloin hohtelesivat ulappojen aallot, kullalle kuumottaisivat mereni mainingit.

Moitit mertani kylmäksi, valitat viluisiksi siintäviä selkiä.

Ei ole kylmä mun mahtava mereni, vaan viileä se on ja puhdas. Pois haihtuu polttava hehku sen aaltojen hyväilyssä ja puhdistuu mainen mustuus.

Ei ole konsaan kylmä mun mahtava mereni, se on lämpimäin virtojen meri.

Kun sen virtojen vetrehet vedet hellin hyväilevät rantamaita, silloin kukkasat elpyvät eloon ja nurmen nukka vihannoi. Ei polta poroksi, ei tuota tuhoa mun mereni lauhkea lämpö, se vain sulattaa jään ja haihduttaa hyisen hallan. Eloa ja voimaa se henkii, karuille kallioillekin se kukkia kasvattaa.

Luulet joskus tyyneksi merta, tyyneksi kuin kuollut. Voi ihmislapsi, lyhytnäköinen ihmislapsi, joka et jaksata pintaakaan oppia, vielä vähemmin syvyyksiin syventyä!

Etkö käsitä mereni mahtia, sen elonvoimien valtavuutta, jotka panevat virrat väsymättä vyörymään ja pakoittavat pinnan hiljaa huokuen heilumaan, vaikka vaahtopäät hyskyt olisivatkin lepoon laskeutuneet? Kuollut vain voi liikkumatta levätä, mutta mereni uhkuu eloa, eikä väsy sen voima konsanaan.

Kavalaksi kuulin mertani mainittavan, viekkaaksi sanottavan voimakasta. Liian mahtava on mereni ollakseen kavala, liian voimakas ollakseen viekas.

Mutta elä leiki sen kanssa, elä yllytä voimakasta vihaan, sillä vaarallinen on mereni viha. Monta on karia meressä, paljon on kallioita aaltojen alla. Varo purttasi, varo henkeäsi! Elä koske mereni salakareihin, joita

se ei tahdo ihmisten ilmoille paljastaa! Pirstaleiksi purtesi pusertuu, henkesi heität mereni syleilyssä.

Mutta ellet pelkää purttasi, etkä elämäsi sääli, jos uskallat ne uhrata mereni salaisuuksia selvitelläksesi, silloin pue purtesi purjeisiin, lähde uurtamaan ulapoita!

Lemmellä meri lempesi palkitsee, jos kaikkesi sille kannat, jos onnesi sille uskot. Eikä koskaan luovu meri omastaan, jonka sydämen se kerran on sitonut.

Oi mereni, mereni, maireheni, kuinka aina sinua kaipaam, sinä yksinäisen ystävä, sinä lemmettömän lohduttaja! En löydä lepoa lehdossa, ei katoa metsissä mieleni kaiho. Sinä mereni, sinä vapaa, viileä mereni, sinä yksin voit tyynnyttää tuskat, laulaa lepoon maiset murheet. Yksinäisyyden ydinsalaisuutta sinä mulle opetat, siitä neuvot onnea etsimään.

EDISTYSTÄ

Näin unta. Laaja kenttä oli edessäni ja voimakkaan musiikin soidessa marssi esiin loistava sotajoukko. Siinä oli jalkaväkeä, siinä oli ratsuväkeä, siinä oli tykkiväkeä ja jos jotakin. Loppumaton ihmisjoukko oli kokoontunut kentän ympärille, ja naisilla oli kyyneleet silmissä.

Minä ymmärsin, että sotilaat olivat lähdössä sotaan, ja heidän omaisensa olivat tulleet sanomaan viimeiset jäähyväisensä heille.

Komea kenraali ratsasti rivien ohi, jotka hurrasivat innoissaan. Näin kuinka hän seisautui joukkojen eteen ja alkoi puhua. Kuulin hänen sanovan:

„Isänmaan jalot pojat! Te olette nyt lähdössä täyttämään suurinta, pyhintä velvollisuuttanne, saattamaan surmaa isänmaan vihollisille — —“

Samassa kajahti kirkas ääni väkijoukosta:
„*Ei sinun pidä tappaman!*“

Minä näin kuinka ihmiset rupesivat liikahtelemaan levottomasti, mutta kenraalin silmät säihkyivät ja hänen äänensä oli kuin ukkosen jyrinä:

„Vaiti kaikki mielettömät intoilijat!“

Äänetön hiljaisuus seurasi, ja kenraali jatkoi kiihkeästi:

„Vai semmoista tahdotaan uskotella isänmaan jaloimmille pojille! Tuo käsky on olemassa ja se koskee murhaa, mutta tietysti ei sotaa. Sota on itse Jumalan asettama, ja maailman suurimmat henget, kirjailijat ja taiteilijat, ovat sitä teoksissaan ylistäneet. Kansat pystyttävät kilvan muistopatsaita sotasankareilleen. Eikö siinä ole kyllin todistusta sodan pyhydestä? Niin, pojat, tuollainen käsky 'ei sinun pidä tappaman' on olemassa muita varten, mutta teille minä annan paljoa suuremman ja tärkeämmän käskyn, ja se on: 'Surmatkaa vihollisianne!' Jos sen käskyn täytätte, on isänmaa teille sankarin nimen antava ja vihreällä voitonseppeleellä teitä tervehtivä!“

Ääretön hurraa-huuto seurasi kenraalin sanoja, ja minä kuulin kuinka joku takanani hiljaksen nauraa hytkähteli. Käännyin ympäri ja näin, että se oli ystäväni Mefisto, joka

ihastuneena hieroi käsiään. Hän tarttui ystävällisesti käsivarteeni ja huudahti innoissaan:

„Eikös se ole mainiota! niin innostuttavaa, mieltä ylentävää! Kuunnellaanpa jatkoa.“

Kenraali puhui taas:

„Jokainen järkevä ihminen käsittää sen päivänselvän asian, että eri aloilla on eri vaatimukset, eri käskyt, eri mittakaavat. Kyllä tiedän että äsköinen intoilija on valmis teille huutamaan myöskin: 'ei sinun pidä valehteleman', ja siinä hän on oikeassa, mikäli koskee omia päälliköitänne. Se joka päälliköilleen valehtelee, on kuoleman ansainnut, mutta muistakaa myöskin, mitä teille sanon tällä juhlallisella eron hetkellä: Jos voitte valheella, vaikkapa valalla vahvistetulla, vihollisen harhaan houkutella, niin se on luettava teille suuremmaksi ansioksi kuin kirkkain totuus.“

Taas räjähti hurraa-huuto ilmoille, ja Mefisto takanani huusi liikutettuna: „Eläköön!“

Yhä enemmän ja enemmän innostui kenraali, ja yhä useammin keskeyttivät joukkojen riemuhuudot hänen puheensa.

„Teidän kädessänne, pojat“, huusi hän, „on nyt isänmaan onni ja maine! Kansamme kunnian kilpi kiiltää silloin vasta täydessä

loistossaan, kun se tuhatkertaisesti on huuhdottu ja pesty vihollisen verellä!“

Sotilaiden silmät hehkuivat ja posket punottivat. He olivat valmiit siinä silmänräpäyksessä surmaamaan vaikka kenen.

Mutta kenraali hiljensi ääntään ja sanoi, että he kumminkaan eivät saa unohtaa viimeistä velvollisuuttaan, joka oli avun anominen ylhäältä.

Heti sen jälkeen komea kenraali ratsasti syrjään, ja minä näin kuinka kunnia-arvoisa piispa, kiiltävä kultaristi rinnassa, astui rintaman eteen. Kaikki lankesivat polvilleen, ja piispa rukoili korkealla äänellä voittoa tälle joukolle ja surmaa viholliselle. Hän vakuutti, että Kaikkivaltias itse ylhäällä katselee, kuinka he täyttävät velvollisuutensa hallitsijaansa ja isänmaata kohtaan.

Musiikki soitti sitten virren, johon kaikki yhtyivät, ja lopuksi vielä kajahutettiin kansallishymni. Liikutettuina ja innostuneina alkoivat ryhdikkäät joukot reippaan musiikin kaikuessa marssia pois hakemaan vihollista ja voittamaan tai kuolemaan.

Mefisto nykäsi minua käsivarresta ja kysyi:

„Emmekö nyt lähde katsomaan vastapuolueen joukkojen lähtöä? Minusta tämä

todellakin on niin jalostavaa ja innostavaa, että voisimme nähdä saman näytöksen vielä kerran uudistuvan. Paitsi sitä vastapuolueella on aivan toisenlainen ja vielä parempi musiikki, vaikka muu komento onkin jokseenkin sama. Lähdetäänkö?”

„Ei. Sain tuosta jo kylläkseni“, vastasin kylmästi.

„Hm — hiukan blaseerattu — kuten nykyajan ihmiset ovat. No, katsellaan sitten seurauksia. Onhan niilläkin viehätyksensä. — Heidän hartaat rukouksensa kuullaan“ — Mefisto koetti näyttää hurskaalta ja puhui samalla äänellä kuin äskeinen piispa. — „Viollinen saa surmansa — kummankin puolueen viollinen. Satoja ja tuhansia jää tappelutantereelle isänmaan maineen ja kunnian tähden.“

Mefisto pudisteli punaista vaippaansa, ja minä näin edessäni verisen kentän täynnä silvottuja ruumiita, ja kuolevien tuskanhuudot täyttivät ilman. Käännyin kauhulla pois, mutta Mefisto lohdutti minua sanoen:

„Murheella ja kauhulla ei sovi heitä surra. Heille pystytetään muistopatsaita ja heistä kirjoitetaan innostavia runoja, sillä isänmaan kunniahan vaati heidän verensä.“

Mefisto poisti kamalan näyn potkaimalla kerran kaviollaan maahan, ja me seisomme taas tyhjällä kentällä.

„Milloinka maailma edistyy, Mefisto?“ kysyin.

„Hm — sanoppas muuta“, virkkoi Mefisto huoahtaen, „paljon, paljon on vielä tekemistä. Se on se systeemin puute, joka on edistyksen esteenä. Kun on järjestystä, musiikkia, puheita y. m. s., niin kaikki käy kuin voideltuna, kuten äsken näit. Mutta missä ei ole systeemiä, siellä ei ole edistystä. Se se oli minunkin erehdykseni, se systeemin laiminlyöminen“.

Mefisto huokasi syvään ja näytti huolestuneelta, enkä minä oikein ymmärtänyt, mitä hän tarkoitti.

„Jos olisin alusta alkaen johtanut kaikki tarkkaan systeemiin, olisi minun nyt helpompi olla,“ sanoi hän, „mutta nyt kertyy huolia pääni päälle, niin että hiukseni käyvät harmaiksi. Ei se riitä ollenkaan, että ihmiset uskovat tappamisen oikeuteen. Sekin perustus alkaa peloittavasti huojuu. Mutta jos uhraisin sodan, ehkä silloin helpommin voisin toteuttaa toisen unelmani. Ja se olisi varmaan mielestäsi edistys, suuri edistys!“

En ymmärrä sinua, Mefisto,“ sanoin.

„Lähdeppäs katsomaan, niin ymmärrät,“
virkkoi Mefisto.

Hän pudisteli taas punaista vaippaansa,
ja äskeinen tyhjä kenttä täyttyi uudelleen
väellä.

Hyvin harjoitettu joukko marssi esiin.
Ei se näyttänyt oikein sotajoukoltakaan, pi-
kemmin voimistelujoukolta. Kaikki olivat
puetut sinisiin, ruumista myöten käypiin pu-
kuihin, ja jokaisella oli vaatemytty kainalossa.
Yht'äkkiä kuului johtajan ääni, joka komensi:
„*Pu—keu—tu—kaa!*“ Salaman nopeudella
kukin veti esiin vaatemyttynsä, eikä viipynyt
viittä minuuttiakaan, ennenkuin joukko oli
aivan toisen näköinen kuin äsken. Siinä oli
silkkiin puettuja naisia, ryysyisiä kerjäläisiä,
silinterihattuisia herroja, palvelijoita — kaikki
sekaisin, vierekkäin, mutta kumminkin suo-
rissa riveissä, hyvässä järjestyksessä ja tark-
kaan totellen komentosanoja. Kaikilla oli
tavattoman hyvin hoidetut kapeat kädet ja
nopeaan liikkuvat sormet.

Taas kuului komentajan ääni: „Tasku-
varkaat asentoon!“ Ja suorissa riveissä marssi
joukko kentän oikealle laidalle.

Heidän jälkeensä seurasi toinen joukko.
Siinä oli jättiläisen kokoisia miehiä tummissa
puvuissa. Kädessä heillä oli rautatangot ja

vyöllä riippui hohtimia, tiirikoita ja avaimia. Komentajan ääni kuului taas: „Murtovarkaat asentoon!“ Ja joukko asettui kentän vasemmalle puolelle.

Nyt ratsasti tömisten esiin loistava joukko komeilla korskuvilla ratsuilla. Miehillä oli mustat naamarit silmillä, heiluvat vihreät höyhentupsut leveälierisissä hatuissa ja suopungit käsivarrella. Komentajan ääni kajahti jälleen: „Maantierosvot asentoon!“ Ja komea joukko ohjasi uljaat ratsunsa keskelle kenttää.

Joukkojen keskelle oli kohotettu korkea puhujalava, ja sen luokse ratsasti maantierosvojen loistavaan univormuun puettu upseeri. Notkeasti hän hypähti ratsultaan, jota yksi taskuvarkaista jäi pitelemään, ja nousi sitten puhujalavalle.

„Isänmaan ylpeys, jalot varkaat!“ niin kuulin hänen alkavan. „Ilolla tervehdin teitä tällä samalla kentällä, jolla ennen muinoin noina julmina raakalaisuuden aikoina esi-isäimme sotajoukot kokoontuivat. Me tuskin voimme ymmärtääkään, että on ollut sellainenkin aika, jolloin ihmiset pitivät oikeutenaan surmata toisiaan, ja jolloin valtio ylläpiti suunnattomia sotajoukkoja, joita varta vasten opetettiin ja kasvatettiin murhaajiksi. Onneksi ne ajat ovat olleet ja menneet.

Siihen aikaan olivat ihmiset liian ahdasmielisiä täysin käsittääkseen ja tunnustaakseen varkauden ylevää ammattia. Tosin ovat nimet semmoiset kuin Rinaldo Rinaldini, Robin Hood y. m. loistavina tähtinä tuossa pimeyden yössä, ja tapahtumat sellaiset kuin Panamayhtiön toiminta ynnä useat muut samanlaatuiset seikat todistuksena siitä, että silloinkin eli suuria sieluja, jotka ymmärsivät varkauden ylevän aatteen. Löytyi silloinkin henkilöitä, hallitsijoista kerjäläisiin asti, jotka innolla harjoittivat varkauden ammattia, mutta usein, oi kovin usein saivat he, ellei heidän yhteiskunnallinen asemansa ollut kyllin korkea suojelemaan heitä, kolkoissa vankilakomeroissa marttyyreinä maksaa uljuutensa“.

Minä kuulin kuinka puhujan ääni värisi liikutuksesta ja näin kuinka kauniit naiset nostivat nenäliinat silmilleen. Mefisto huokasi osanottavasti selkäni takana.

Puhuja siirtyi sitten selittämään varkauden etuja tieteelliseltä kannalta katsoen. Hän osoitti oppineessa ja tarkassa laskussa, kuinka varkaus kansantaloudellisessa suhteessa oli saanut aikaan hämmästyttäviä tuloksia. „Niillä varoilla“, selitti hän, „jotka meidän varkaat toivat kotiin viime sodasta, ylläpidetään tätä nykyä 20,000 kirkkoa ja koulua!“

Innokkailla suosionosoituksilla palkitsivat joukot tuon lauseen, ja puhuja jatkoi sitten, selittäen varkauden merkitystä esteettilliseltä ja moraliselta kannalta. „Ei mikään ammatti“, vakuutti puhuja, „ole niin omiaan kehittämään ihmisen parhaimpia puolia, uljuutta, rohkeutta, kekseliäisyyttä, näppäryyttä, päättäväisyyttä, j. n. e. puhumattakaan siitä kuinka suuri vastuunalaisuus, mutta samalla jalo tehtävä varkailla on omaisuuden oikeassa tasoittamisessa. Muistakaa aina“, lopetti hän, „että varastaessanne rikkailta, jaatte osan saaliista köyhille!“

Liikutettuina hurrasivat joukot, ja upseeri luki vielä hymnin, jonka kansan suurin runoilija oli kirjoittanut varasarmeijan ylistykseksi.

„Eikö tuo olisi suuremmoinen edistys?“ kysyi Mefisto innoissaan. „Mutta arveleppas, jos tuo olisi ollut rinnan sota-armeijan kanssa! Ystävinä ja auttaen toinen toistaan ja siten toteuttaen veljeyden suurta aatetta!“ Mefisto saneli tavattoman suurella ponnella ja vakuutuksella. Mutta sitten hän lisäsi synkästi: „Pelkään että se on liian myöhäistä!“

„Ei minusta sinulla ole syytä valittaa varkaiden puutetta nytkään, vaikk’ei meillä tosin ole varsinaista varasarmeijaa,“ virkoin minä.

„Ei, se on totta“, myönsi Mefisto, „mutta niiden lukumäärä on vähenemässä. Kohta voi tulla se aika, jolloin ainoastaan kaikkein ylhäisimmät uskaltavat varastaa, ja keskisääty ja kansa on pakoitettu luopumaan tuosta toimesta kokonaan. Toista olisi, jos heillekin pystytettäisi muistopatsaita, jos heillekin musiikki soittaisi, puheita pidettäisi ja ylistysrunoja kirjoitettaisi kuten tappajille. Mutta sanoinhan jo, että se systeemin puute se oli minun erehdykseni“.

„Eivätkö muut paheet sinua huolestuta, Mefisto? Kuinka on valheen, petoksen, vihan, kateuden y. m. laita? Taitavat olla vähenemässä nekin“.

„Ei ole hätää vielä!“ huudahti Mefisto innoissaan. „Tuo henkisempi puoli työalastani kehittyi varsin tyydyttävästi. Ihmiset ovat näet aina suosineet henkisyttä ja idealisuutta. Se on hyvin kaunis puoli heissä“. — Mefisto oli merkillisen arvokkaan ja ylevämielisen näköinen. Sitten hän jatkoi: „Isänmaanrakkauden nimessä kansa vihaa kansaa. Oikeuden ja totuuden nimessä veli sortaa veljeä. Kunnia ja arvo vaatii että vahvempi musertaa heikompia, joita hän on luvannut suojella ja joiden oikeudet hän on

valallaan vahvistanut. Katsoppas, ystäväni, tuota kaikkea sanotaan korkeammassa kielessä politiikaksi. Siinä on systeemiä, ja minä olen sen itse järjestänyt“.

Mefisto kaapi tyytyväisenä kaviollaan maata ja hymyili muistellessaan voittojaan tuolla henkisellä työalalla. Sitten hän lisäsi huohtaen nöyrästi:

„Mutta kiittämättömyyttä saan tietysti osakseni parhaimmilta palvelijoiltanikin. Koska he minulle myöntäisivät kunnian työstään? Ei, *toisen* nimessä he käskyni täyttävät!“

„Kestääkö valtasi kauvan vielä, Mefisto?“ kysyin.

Tuo kysymys ei mahtanut oikein miellyttää Mefistoa, sillä hän tiuskasi kovalla äänellä: „Kestää! Uskallatko sinäkin epäillä sitä?“ Sitten hän vähän ajan perästä jatkoi tyyntemmin: „Kerran se aika tulee jolloin *kaikki* uskovat että valtani kestää, ja silloin se kestää. Kurjat optimistit, jotka aina toivovat paremman ajan koittavan ja heikontavat toivollaan valtaani, ne sortuvat. Silloin ihmiset luottavat järkeensä vain ja usko, toivo ja rakkaus ovat kuolleet. Silloin on valtani vankka. Ei mikään sitä silloin enää voi järkähyttää. Tuleva aika on oleva minun, minun, *minun!*“

Mefisto kasvoi jättiläisen kokoiseksi, ja minusta näytti kuin hän olisi voinut sulkea koko maailman veripunaiseen vaippaansa. Vereni jähmettyi. Eikö siis enää ollut pelastusta missään?

Mefisto pudisteli vaippaansa, ja auringon valo sammui. Minä kuulin kuinka hän nauroi kamalasti, huutaen: „Nyt on valo mennyt, nyt alkaa minun valtani!“

Minä tunsin tuskan hien otsallani ja huusin: „Sanoithan äsken että valtasi alkaa vasta kun usko, toivo ja rakkaus ovat kuolleet — —“

„Niin, mutta ne ovat jo kuolleet! Ne sammuiivat kuin auringon valo äsken sammui. Katso ihmiskuntaa! Missä luulet löytäväsi uskoa, toivoa ja rakkautta? Katso omaa kansaasi! Pimeässä yössä se toivotonna vaeltaa, ja valta on minun, minun, minun!“

Tuska oli tukahduttaa minut. Minä vaivuin maahan.

„Onko valo iäksi mennyt — onko voitannut pimeys?“

„Pimeys — pimeys — pimeys —“ vastasi kaiku ympärilläni.

Minä makasin maassa ja tunsin sen vaipuvan allani syvemmälle, yhä syvemmälle. Epätoivon voimalla nousin ylös maasta.

„Valon täytyy löytyä jostain. Ei ole pimeys voittanut valoa! — Valoa, valoa kohti!“

Minä syöksyin eteenpäin pimeässä ja kompastuin alituisen. Olin nääntyä väsymyksestä, mutta jota enemmän riensin, sitä varmemmaksi kävi tieto rinnassani, että valon täytyi löytyä jostain. Olin vaipua maahan taas, mutta en uskaltanut antaa valtaa väsymykselle, ettei epätoivo taas minua masentaisi. Vihdoin tunsin, että nyt olivat voimani lopussa, nyt en jaksanut enää. Enkö koskaan saisi valoa nähdä?

Silloin huomasin etäällä heikon säteen. Sitä kohti suuntasin kulkuni, ja se kasvoi kasvamistaan yhä kirkkaammaksi. Hyvin, hyvin etäältä kuulin hiljaista laulua. Kohta eroitin sanatkin:

„Valo ei kato!
Valo on ikuinen!“

Se kasvoi yhä voimakkaammaksi, ja samalla valo kirkastui hohtavaksi päiväpaisteeksi. Laulu oli muuttunut äärettömäksi riemuhymniksi, ja sen kaikuessa heräsin unestani.

Aamuaurinko loisti heloittavana huoneeseeni ja ulkona lauloivat linnut tuhansin sävelin.

Äskeinen hymni oli valanut lämpöä ja toivoa nääntyvään, toivottomaan mieleeni, ja minä tunsin kuinka sen säveleet paisuivat yhä valtavammiiksi rinnassani. Pois haihtuu kerran pimeys, mutta

„Valo ei kato!
Valo on ikuinen!“

ETEVÄ NAINEN

Tässä tuonoin näin „Päivälehdessä“, että „tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen piti sunnuntaina erinomaisen valaisevan esitelmän lastenhoidosta uusimpien lääketieteellisten tutkimuksien mukaan“. Seuraavana päivänä huomasin „Suomettaressa“, että „Hamburger Nachrichten“, „Daily Telegraph“ ja „Le Temps“ ovat erittäin kiittävästi arvostelleet tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen uusinta teosta „Raittiusliikkeestä Raamatun valossa“. Ja sitten seuraavana päivänä sattui silmäni heti ilmoitukseen, jossa kehoitetaan yleisöä miehissä saapumaan iltamaan, jossa tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen tunnetulla taidollaan tulee lausumaan oman sepittämänsä „Hymnin taiteille“. — Sitä ennen olin jo monta moni-
tuista kertaa nähnyt sanomalehdissä, kuinka tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen oli „harvinaisella kyvyllään“ pitänyt puheen siinä ja

siinä juhlassa, tai „kiitettävällä innolla“ ruvennut puuhaamaan sitä tai sitä hyvää asiata. Mutta joka ikinen kerta oli sattunut niin hullusti, että minä en ollut läsnä noissa tilaisuuksissa, enkä siis koskaan ollut nähnyt tohtori Lienu Oksasta-Pitkästä, jota kohtaan ihailuni oli päivä päivältä kasvamassa.

Uteliaisuuteni kasvoi samassa määrässä. enkä mitenkään ilennyt näyttää tietämättömyyttäni, kysymällä *kuka* on tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen, sillä tiesin varsin hyvin että Helsingissä *ei saa* olla tietämätön tuomoisista asioista.

Enin minua vaivasi se kysymys: Onko tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen mies vai nainen? Lienu nimi näytti viittaavan siihen suuntaan, että hän oli nainen, mutta minä tunnen kaksi Aino nimistä miestä ja yhden Lyyli nimisen ja ainakin puolikymmentä Tyyne nimistä, miks'ei niitä siis voisi olla Lienu nimisiäkin miehiä? Lienuna hän varsin hyvin saattoi olla kumpi tahansa. Tuo kaksoisnimi Oksanen-Pitkänen myöskin ensin pani minut arvelemaan, että se ehkä oli joku rouva, omaa sukua Oksanen ja naimisissa Pitkäsen kanssa. Tiesin että suurilla naisilla on tapana säilyttää molemmat nimet. Mutta sitten muistin Wetterhoff-Aspin ja ymmärsin

että suurilla miehilläkin oli sama tapa. Kaksoisnimi ei siis antanut mitään ohjetta minulle.

Kun näin että hän oli pitänyt esitelmän lastenhoidosta lääketieteen uusimpien tutkimusten mukaan, päätin että hän oli lääketieteen tohtori. Semmoisena hän myöskin saattoi olla yhtä hyvin nainen kuin mies.

Mutta kun sitten huomasin että hän kirjoitti kirjoja raittiudesta Raamatun valossa, selvisi minulle, että hän olikin teologi ja varmaan mies.

Uteliaisuuteni oli noussut korkeimmilleen, ja minä päätin ettei mikään este enää saisi estää minua omin silmin näkemästä, kuka tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen oli.

Otin sanomalehden käsiini ja katsoin missä tohtori Lienu sinä iltana esiintyi. Näin että hänen piti kertoa satu ylioppilastalolla kello $\frac{1}{2}8$.

Vilkaisin kelloani. Se oli 7. Syöksyin sitten suoraan päätä ylioppilastalolle ja istauiduin odottamaan. En voinut ollenkaan kuulla niitä laulu- ja soittonumeroita, jotka olivat Lienu-tohtorin esiintymisen edellä, sillä sydämeni tykki niin rajusti odotuksen kiihkossa.

Vihdoin koitti se hetki, jolloin odotettu tohtori astui estraadille. Silloin minä näin

että tohtori Lienu oli nainen. Paitsi sitä hän oli harmaa, iho harmaa, silmät harmaat, puku harmaa, sielu har— niin, sitä minä en tietysti nähnyt, aavistin vain. Nyt en tietysti tarkoita että hän oli harmaa vanhuuttaan, päin vastoin, hän oli nuoruuttaan harmaa. Etevät miehet ja naiset ovat hyvin usein nuoruuttaan harmaita, ja tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen oli etevä. Nuori hän oli epäilemättä myöskin, vaikka oli mahdoton tarkoin määrätä hänen ikäänsä. Hän oli näet sitä tyyppiä, joka 18-vuotisesta 60-vuotiseksi asti näyttää 30-vuotiselta.

Mutta ennen kaikkia hän oli etevä. Sen kuulin niin usein, että minun oli pakko sitä uskoa. Aina kun joku puhuu tohtori Lienu Oksasesta-Pitkäsestä, sanotaan hänestä että hän on etevä nainen. Ei juuri mitään muuta, eikä hänestä luultavasti voi muuta sanoakaan, mutta onhan sitä siinäkin. Hän on etevä, ja sillä hyvä.

Minä tutustuin häneen kohta persoonallisesti, ja hämmästykseni oli sanomaton, kun sain selville, että olimme oikeastaan vanhat tutut lapsuuden ajoilta, jolloin hän Oksalan Lienuna eleli eräässä pitäjässä Kuopion takana. Silloin ei kukaan tietysti voinut aavistaa, että hänestä tulisi etevä. Ennemmin

olisi luullut hänestä tulevan jotain muuta, sillä hänellä oli varsin paljon luonnonlahjoja. Ei sitä eteväksikään pääse aivan ilman luonnonlahjoja, vaikka se tosin on etupäässä kohtalo, joka etevyyden määrää.

Mutta Oksalan Lienustahan minun nyt piti puhua.

Hän eleli, kuten sanoin, Kuopion takana varakkaan talon ainoana tyttärenä, ja koska hänet kansakoulussa huomattiin hyvänä, pääsi hän sieltä Kuopion tyttökouluun jatkamaan lukujaan. Siellä hän oli koulun paras oppilas, mutta eteväksi hänet havaittiin vasta Helsingin jatkoopistossa, jonne hän Kuopiosta siirtyi. Vasta jatkoopistossa hän myöskin rupesi harrastamaan.

Jokainen helsinkiläinen kyllä tietää, mitä harrastaminen merkitsee, sillä täällä kaikki ihmiset harrastavat, mutta en ole varma siitä, että maaseutulaisten kieliäisti on yhtä kehittynyt. Siitä syystä lienee paikallaan valaista harrastamiskäsitettä parilla esimerkillä.

Jos ihminen tahtoo harrastaa jotain — sanokaamme esim. suomalaisuutta — niin sitä ei suinkaan ole käsitettävä niin, että hänen itse pitäisi puhua suomea, edistää voimiansa mukaan suomalaista taidetta, kirjallisuutta, teollisuutta y. m. Se olisi perin or-

juuttavaa ja ikävää. Hän saa kotikielekseen valita, minkä ikinä tahtoo. Erittäin ansio-kasta on, jos suomenkielen harrastaja koti-kielekseen ottaa joko ranskan tai saksan tai englanninkielen, mutta noiden puutteessa kyllä ruotsinkielikin soveltuu. Tuttavapiirissään hänellä tietysti ei myöskään ole mitään velvollisuuksia kieleen nähden. Eikä hänen itsensäkään ole pakko oppia suomea, sillä sehän on niin perin vaikeata kieltä. Pääasia on että hän aina ja joka paikassa puhuu siitä, kuinka äärettömän tärkeätä ja välttämätöntä se on isänmaan edulle, että koetetaan kaikkialla puhua suomea sekä edistää suomalaista taidetta, kirjallisuutta, teollisuutta j. n. e. Varsinkin juhlapuheissa tulee tarkkaan teroittaa noita asioita kuulijakunnan sydämeen. Se on suomalaisuuden harrastamista.

Raittiutta voi harrastaa siten, että aina koettaa selvittää kuinka turmiollista alkoholin nautinto on muille. Se ei tietysti mitenkään estä itse harrastajaa hyvässä seurassa juomasta pari lasia, vaikka tosin jonkunmoinen kohtuus on suotava. —

Mutta nyt minä taas jouduin pois Lienu Oksasesta.

Lienu harrasti ensin isänmaallisuutta ja kansallisuutta. Se sopi niin hyvin siksi että hän puhui leveätä Savon murretta, eikä oikein osannut perehtyä kirjakielen suulliseen käytäntöön. Hän kyllä vakavasti koetti oppia ruotsiakin, mutta se oli niin merkillistä, että hänen kielensä aina käännähti puhumaan sellaista Kuopion takana kehittynyttä ruotsia, joka, kuten tunnettu, hiukkasen eroaa esim. Tukholman ruotsista. Nuo syyt kaikki vaikuttivat sen että Lienu innokkaasti harrasti kansallisuutta. Ihmisen pitäisi aina antaa olosuhteiden määrätä harrastuksiaan, eikä ruveta omin päin puskemaan sinne tänne, niin kaikki kävisi hyvin, kuten Lienu Oksallekin.

Kun Lienu esim. lausui runon Savon murteella tai piti jatkoopiston konventissa „puhheen isänmoalle“, niin se oli siinä määrin kansallista, että kenen tahansa saattoi käydä kateiksi.

Isänmaallis-kansallista harrastusta seurasi luonnollisena liitteenä raittiusharrastus esitelmiseen, teeiltamiseen, paketti-iltoineen y. m., y. m.

Mutta kaikki harrastukset käyvät ajan pitkään yksitoikkoisiksi, ellei hanki niissä tarpeellista vaihtelua. Nainen, jonka sallimus

on määrännyt kehittymään eteväksi, vaatii monipuolisempaa työtä, laajempia näköaloja.

Ensi aluksi Lienu päätti ruveta harrastamaan lastenkasvatuksen parantamista ja piti siinä tarkoituksessa sarjan esitelmiä kansankodissa, siten tarkoin seuraten luonnon viisasta järjestelmää, joka on säätänyt, että kaikki lastenkasvatusesitelmät ovat etevien lapsettomien naisten hoitoon jätettävät. Vai onko joku ehkä kuullut jonkun äidin pitävän esitelmää lastenkasvatuksesta? Ei ikinä. Tuskin he kykenevät lapsiaan kasvattamaan, vielä sitten esitelmiä pitämään. Työn jako on siinä kuten muuallakin maailmassa ainoa oikea. Toiset synnyttävät lapsia ja hoitavat niitä. Toiset synnyttävät teoriiota lapsista ja kehittävät niitä.

Kun Lienun esitelmäsarja loppui, hän perusti lastenkasvatusyhdistyksen, hankki sille valtioavun ja tuli itse yksimielisesti valituksi sen ensimmäiseksi kunniajäseneksi sekä rupesi sitten harrastamaan muita aatteita.

Hän päätti ensi aluksi uhrata koko elämänsä naisasialle. Siksi hän leikkuutti tukkansa lyhyeksi, halveksi kaikkia miehiä ja ryhtyi suorittamaan ylioppilastutkintoa. Mutta se matematiikka rupesi niin pahasti kangertelemaan. Ja kun hän tarkkaan mietti asiata,

niin olihan sulaa hulluutta uhrata kallista aikaa tuollaisen mitättömän tutkinnon suorittamiseen, kun hänellä itse asiassa jo oli paljoa suuremmat tiedot kuin siihen vaaditaan. Paljoa parempi oli tietysti heti suorittaa neljä laudaturia ja yksi cum laude sekä pyytää dispensssi ylioppilastutkinnosta ja tulla suoraa päätä maisteriksi.

Niin hän päätti tehdäkin ja rupesi siinä tarkoituksessa kuuntelemaan luentoja yliopistossa.

Mutta senhän koko maailma tietää, että professorit meidän yliopistossa ovat *niin* omituisia. Vaativat kaikenlaisia detaljitietoja sen sijaan että heidän tietysti pitäisi tyytyä siihen, että nuoret tiedemies-alut osaavat tuollaisia ylimalkaisia yleiskatsauksia ja johtavia aatteita. Se on suorastaan intelligenssin ja luontaisen orginaliteetin surmaamista tuo laudaturien lukeminen täällä meillä.

Sen huomasi Lienu Oksanen sangen pian ja käsitti, kuinka lievimminkin sanoen mielentöntä olisi ruveta täällä meidän yliopistossa tutkintoja jauhamaan. Monta vertaa viisaampaa oli tietysti mennä jonnekin ulkomaille, jossa ei olla niin ahdasmielisiä, ja tulla suorastaan tohtoriksi. Siihen menisi vuosi, tai korkeintaan puolitoista.

Sitten voisi aina nimikortteihinsa painattaa *D:r Phil.* nimen jälkeen. Se olisi toista kuin ylioppilaslakki ja laakeriseppel! Ja paitsi sitä, jos isänmaalliselta kannalta katsoi asiata, niin se oli suorastaan hänen velvollisuutensa menetellä siten. Suomi on niin köyhä maa, että sillä todellakaan ei ole varaa kätkeä kynttilöitään vakan alle, vaan niiden on sallittava loistaa niin kirkkaasti kuin suinkin.

Kaikista noista syistä Lienu piti velvollisuutenaan lähteä ulkomaille. Ja hän läksi.

Puolen vuoden perästä hän palasi, ja hänen nimikorteissaan oli *Lienu Oksanen, D:r Phil. Helsingfors, Finlande.* Siitä päätäten hän oli tohtori. Ja miks'ei olisi ollut? Pääsee sitä Amerikassa tohtoriksi kuudessa viikossakin, jos on oikein etevä. Ja siitä lähtien hän on ollut lähinnä tärkein henkilö Helsingissä. Tärkein on tietysti hänen henkinen kaksoisveljensä, jonka toimena on „edustaminen“ kaikissa juhlallisimmissa tilaisuuksissa.

Minun mielestäni nuo molemmat olisivat voineet mennä naimisiin, mutta niin ei käynyt. Sehän on tunnettu, että etevien miesten rouvat tavallisesti ovat hiukan niin ja näin, mitä etevyyteen tulee, ja se se kai oli

syynä siihen, että tuo mainittu miehinen edustaja ei tullut ajatelleeksi Lienua, vaan valitsi toisen.

Mutta Lienu valitsi myöskin toisen. Tapahtui nimittäin niin, että kun tohtori Lienu Oksanen täytti 40 vuotta, hän innostui ja kirjoitti kirjan sekä piti esitelmää siitä kuinka rakkaus, erootillinen rakkaus, kumminkin on elämän keskipisteenä, ja selitti että ainakin naisille se „suuri rakkaus“ useimmiten tulee vasta sitten, kun he ovat 40 vuotta täyttäneet.

Tuollaista esitelmää kuunteli kerran vasta tullut ylioppilas Mikko Pitkänen, ja eihän se ollut ihme, että hän siitä ihastui iki hyväksi ja sai vamman sydämeensä. Vuoden verran hän suri nuoruuttaan, joka esti häntä uskaltamasta suoraan lausua sydämensä hehkun Lienu tohtorille, mutta hän seurasi uskollisesti koko ajan ihannettaan totellen hänen pienimpiä viittauksiaankin. Ja tohtori helyi hänen uskollisuudestaan, otti vuoden lopulla hänet omakseen ja painatti nimikortteihinsa „*Lienu Oksanen-Pitkänen, D:r Phil.*“

Nyt oli viimeinen rauhallinen satama saavutettu. Tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen tunsu, että hän nyt saattoi levätä laakereillaan ja harrastaa suurella varmuudella mitä

ikinä hän tahtoi, sillä hänen asemansa oli täysin vakaantunut. Ei koko Suomessa enää ole ainoatakaan, joka ei myöntäisi, että tohtori Lienu Oksanen-Pitkänen on etevä nainen.

KUINKA HÄNESTÄ TULI
KIRJAILIJA

Koko maailma moittii Alma rouvaa ja kiittää hänen miestänsä, tunnettua kirjailijaa Heikki Soinia. Ja kumminkin on asian laita se, että Heikki Soini ei ikinä olisi tullut siksi, mikä hän nyt on, ellei hänellä olisi ollut rouvana juuri Alma rouva. Josta syystä meidän siis tulisi olla kiitollisia Alma rouvalle eikä moittia häntä.

Onhan se totta että Alma rouva on tavallista typerämpi ja keskinkertaista pinta-puolisempi, ja eihän sitä voi kieltää, että hän on, suoraan sanoen, hiukan raaka, mutta se ei ollenkaan vähennä hänen ansioitaan siinä asiassa, että Suomi sai hyvän kirjailijan.

Se on niin, että kaikki on parasta, mikä tapahtuu, vaikka ihmiset ovat itsepäisiä eivätkä ota uskoakseen sitä, vaan koettavat niskotella kohtaloa vastaan.

Tällä tavalla se tapahtui se heidän yhtymisensä, tarkoitan Heikki Soinia ja Alma rouvaa.

Heikki Soini oli pienestä pitäen ollut lahjakas poika ja samalla tavattoman tunteellinen. Mutta juuri tuo tunteellisuus esti häntä etenemästä tässä maailmassa. Kaikki asiat näet häneen koskivat, ja hän tuntui pitävän itseään vastuunalaisena koko maailman mustuudesta.

Monien mutkien perästä hänestä tuli ylioppilas, ja vaikka hänen menestyksensä yliopistossa ei ollut kovinkaan loistava, oli se sitä loistavampi naismaailmassa.

Semmoisia uneksivia, surumielisiä silmiä ei ollut kellään koko Helsingissä, ja entäs tuo puolipitkä tumma ja kihara tukka ja mustat viikset! Helsingin naismaailma oli lumottu.

Ja Heikki viihtyi niin merkillisen hyvin tuossa maailmassa. Hän oli rikas poika eikä tarvinnut kiirehtiä virkatutkintoaan. Entä sitten, vaikka hän kuluttikin suurimman osan ajastaan naisseuroissa!

Hän kulki pidoista pitoihin. Naiset hymyilivät hänelle, tulevaisuus hymyili, koko maailma hymyili. Elämä tuntui loppumattomalta kevätjuhhalta vain. Hän sai rak-

kautta kaikkialta ja antoi rakkautta kaikille. Koko sydämellään hän tuntui ihailevan tuota viehättävää maailmaansa ja naissukupuolta yleisesti, ei ketään erityisesti. Pieni kädenpuristus, kauniiden silmien loiste, poskien punastus, saivat aina hänen verensä kuohtuksiin, tulivatpa ne sitten miltä taholta tahansa.

Totta on että Anna Kallio herätti hänessä hiukan erilaista tunnetta, mutta ei se varmaankaan ollut rakkautta. Ennemmin se oli jonkunmoista kunnioitusta, tai ystävyyttä, tai mitä se nyt lienee ollut. Anna Kallio kuului naisyhdistykseen ja häneltä puuttui melkein kokonaan tuo viehättävä epävarmuus ja epäloogillisuus, joka tekee nuoret tytöt niin hurmaavan suloisiksi ja avuttomiksi. Ei Anna Kallio ollenkaan vastannut Heikin naisihannetta. Siksi hän oli aivan liian itsenäinen. Mutta se oli niin omituista, että joskus kun Heikki oli väsynyt ja alakuloinen, tuntui hänestä kuin elämällä olisi ollut toinenkin puoli, jota hän ei vielä ollenkaan tuntenut. Sellainen vakava, harmaa työpuoli, joka häntä hiukan peloitti. Semmoisina hetkinä hän aina kaipasi Anna Kalliota ja etsi hänen seuraansa. Siinä oli jotain äidillistä tuossa hellyydessä, jolla

Anna Kallio Heikkiä tyynttyi, ja Heikin oli aina hyvä olla hänen seurassaan. Mutta tietysti se ei ollut rakkautta.

Sitten tapahtui ensimmäinen käänne Heikki Soinin elämässä. Se tapahtui hyvin äkkiä. Koko tuo hymyilevä, herttainen naismaailma, joka siihen asti oli ollut Heikille elämänehtona, näytti jakautuvan kahtia. Toiselle puolelle tulivat kaikki muut naiset, toiselle puolelle vain yksi ainoa. Ja Heikin järki parka joutui tuosta niin pyörryksiin, ettei hänellä enää ollut kylliksi älyä rakastuakseen edelliseen puoleen, vaan hän rakastui jälkimäiseen. Kaikki muu katosi hänen olemuspiiristään, hävisi, peittyi summuun. Tuo yksi ainoa olento, joka jäi jällelle, oli Alma Järvinen.

Alma Järvinen oli äskettäin palannut Sweitsistä Helsinkiin ja herätti ensi kerran huomiota „Suomalaisessa Seurassa“ ylioppilastalolla. Siihen aikaan olivat Helsingin fenomaaniset tytöt ylimalkaan tuollaisia herttaisia, pieniä, tyttökoulun läpikäyneitä, joilla oli varsin paljon sekä sydäntä että järkeä, mutta ulkonaista suloa hiukan niukemmalta. Eihän se tietysti ollut mikään vika, mutta miehet ovat Aatamin ajoista saakka olleet hieman omituisia noita asioita arvostellessaan.

Siitä syystä Alma Järvinenkin heti paikalla sai aikaan mullistuksia ylioppilasmaailmassa, kun hän muodikkaassa vaaleassa silkkihameessa ja tukka kammattuna eri lailla kuin kellään muulla koko Helsingissä, leijaili Suomalaisessa Seurassa, jonne hänen tähtensä sinä iltana oli saapunut pari tunnettua sveessiäkin.

Se tuli suorastaan kunnia-asiaksi suomenmielisille ylioppilaille estää svekomaaneja anastamasta Alma Järvistä omaan piiriinsä.

Siltä kannalta Heikki Soinikin asian ensin otti, kun hän perin huomattavalla tavalla koetti suositella tuota uutta tähteä. Mutta varsin pian hän oli itse auttamattomasti kiinni, sillä uutuuuden viehätystä ei hänkään voinut vastustaa.

Alma Järvinen näytti myöskin melkein heti rakastuvan Heikkiin, ja Heikki oli onnen kukkuloilla.

Omituista kyllä hänessä tuntui ensin hiukan kuin omantunnonvaivoja joka kerta, kun hän sattui muistamaan Anna Kalliota, vaikk'ei hän ikimaailmassa ollut Annaa hakkaillut. Eihän sitä nyt kukaan ihminen voinut mielistelemiseksi selittää, että hän vakavina hetkinä haki myötätuntoisuutta Anna Kalliolta.

Saattoihan se olla mahdollista että Anna Kallio rakasti Heikkiä — Heikillä oli epämiellyttävä aavistus siitä, että se oli *hyvin* mahdollista — mutta Anna Kallio oli niin voimakas ja itsenäinen, että tuommainen pikku pettymys ei varmaankaan kovin paljoa tulisi häntä rasittamaan, kun taaskin hento, sinisilmäinen Alma Järvinen varmaan sortuisi maan tasalle, jos häntä sydänsuru kohtaisi. — Niin laski Heikki ja laski väärin, kuten miehet tavallisesti aina laskevat väärin, kun on naisista kysymys.

Sillä kannalla olivat asiat, kun kohtalo itse tarttui ratkaisevasti ohjaksiin ja ohjasi kaikki oikealle tolalle, kuten kohtalo aina tekee, vaikk'eivät ihmiset sitä myönnä.

Jos Heikin ja Anna Kallion hyvät ystävät olisivat saaneet päättää noissa asioissa, olisi Heikistä ja Anna Kalliosta tullut pari. Ja jos heistä olisi tullut pari, olisivat he tulleet niin onnellisiksi, että he täydellisesti olisivat vaipuneet omaan onneensa, eikä kellään muulla ihmisellä olisi sen perästä ollut mitään iloa eikä hyötyä heistä. He olisivat löytäneet, tai luulleet löytävänsä toisissaan vallan pohjattomia aarteita, joita nauttiessa ja ihaillessa he olisivat kuluttaneet kalliin aikansa välittämättä mitään koko

muusta maailmasta. Toisin sanoen, heidän oma onnensa olisi kokonaan niellyt heidät.

Alma Järvinen taas olisi siinä tapauksessa merkillisen pian hakenut ja löytänyt lohdutusta muualta. Hän olisi mennyt naimisiin jonkun pullean pankintirehtöörin tai senaattorialun kanssa, joutunut suotuisaan maaperään, kukoistanut ja rehoittanut, eikä hänestäkään olisi ollut sen enempää hyötyä eikä iloa muualla maailmassa kuin mahdollisesti suuremmissa arpajaistoimikunnissa ja juhlapäivällisissä.

Mutta kohtalo tiesi kuinka asiat olivat järjestettävät.

Se pani Heikki Soinin ja Alma Järvisen kihlautumaan ja menemään naimisiin.

Ensin Heikki kumminkin hät'hätää suoritti maisteritutkinnon, sillä eihän hän nyt ylioppilaana voinut Alma Järvisen mieheksi ruveta.

Sitten he menivät naimisiin, ja Heikki oli niin onnellinen, kuin ihminen olla voi. Ei sekään voinut häiritä hänen onneaan, että Anna Kallio yht'äkkiä näytti käyvän kymmenen vuotta vanhemmaksi, aivan kuin joku kalvava sisällinen tauti olisi häntä rasittanut. Hän matkusti pian sen jälkeen ulkomaille, ja Heikki kuuli että hän aikoi val-

mistautua sairaanhoitajaksi. Anna Kallio oli aina ollut niin voimakas ja itsenäinen, senhän Heikki tiesi jo ennestään.

Heikki eli kuin taivaassa, niin kauvan kuin hänen ja Alma rouvan väli pysyi semmoisena kuin se oli ollut ensimmäisestä päivästä alkaen, s. o. niin kauvan kuin Alma hymyili kauniisti, pukeutui aistikkaasti ja laverteli lapsellisesti suuresta rakkaudestaan. Mutta eihän sitä ijankaiken jaksaa hymyillä kauniisti, pukeutua aistikkaasti ja puhua yksinomaan rakkaudesta, kun on kahdenkesken eikä ole ketään muita näkemässä eikä kuulemassa.

Heikki teki sen omituisen huomion, että ihmisessä on kaksi puolta, ulkonainen ja sisäinen, jotka eivät aina ole vallan sopu-soinnussa keskenään.

Heikki oli tutustunut ulkonaiseen Alma Järviseen, joka oli hyvin miellyttävä ja harmonillinen ja hyvin kasvatettu olento, mutta nyt hän sai myöskin tutustua sisäiseen Alma Järviseen, joka kovaäänisesti tiuski palvelustyölle keittiössä ja kertoi juorujuttuja tuttavistaan, joille hän juuri äsken oli hymyillyt mitä sydämellisimmin. Heikki koetti ajatella, että se oli jotain satunnaista her-

mostumista, mutta väliin se sattui niin kipeästi johonkin arkaan paikkaan.

Niinpä kerrankin kun hän ja Alma rouva olivat kävelemässä, tuli heitä vastaan Anna Kallion äiti köyryselkäisenä ja kalpeana. He seisahuivat kysymään kuinka täti jaksoi ja oliko Annasta kuulunut mitään. Ja Alma rouva sanoi ystävällisesti, että hän oli *niin* paljon ikävöinyt Annaa, joka aina oli niin järkevä ja viisas, ja sitten hän pyysi vanhaa rouvaa käymään heidän „yksinkertaisessa kodissaan“.

Heikin sydän lämpeni kiitollisuudesta. Kyllä hän oli hyvä, tuo hänen Almansa kumminkin, joha tahtoi ikäänkuin Heikin velkaa maksaa olemalla ystävällinen Annan äidille.

Mutta Heikki oli tuskin ajatellut ajatustaan loppuun, kun sisäinen Alma rouva pilkallisesti hymähtäen virkkoi, että vieläpä käy tuokin eukko ylpeänä ja pää pystyssä, vaikka tyttären poislähdöstä ja ulkomailla olostä onkin hyvin kirjavia huhuja liikkeellä.

Tuo koski Heikkiin kuin puukon pisto. Hän puhdas, jalomielinen Anna ystävänsä, joka ei rumaa sanaa sanonut kenestään! Hänenkö maineensa nyt oli Alma rouvan ja hänen kaltaistensa käsissä — —. Mutta

ei, ei, ei se ollut hänen vaimonsa, hänen Almansa, joka noin ajatteli ja puhui. Tuohon kaikkeen oli joku satunnainen syy, joka kerran oli poistuva ja kaikki muuttuva entiselleen taas.

Heikki oli joutunut jonkunmoiseen kummalliseen huumaustilaan, joka oli vallan tukahduttaa hänet. Lääkärit sanoivat että Heikki Soini oli hermostunut.

Liekö se sitten ollut hermostumista vai mitä, mutta kamalaa se oli se tila. Häntä kiusasi yöt, päivät, ja varsinkin öillä, se ajatus, että hänellä oli kaksi vaimoa: Alma Järvinen, jota hän rakasti ja Alma Järvinen, jota hän melkein inhosi. Ja entäs, jos tuo jälkimäinen olisi voimakkaampi ja surmaisi hänen armaansa, hänen oman vaimonsa — — Hän aavisti, hän tunsi, että niin kävisi, ja hän itki tuskasta — —

Kyllä kai hän mahtoi olla hermostunut. Hän ajatteli aivan liian paljon vaimoan ja antoi kaikkien pikku seikkojen vaivata mieltään. Tuo hänen ijankaikkinen tunteellisuutensa, jolle hänen toverinsa aina ennen olivat nauraneet, oli vallan viedä häneltä koko miehuuden — — Alma oli nyt sellainen ajattelematon — — „Ajattelisit joskus

omiakin syntejäsi“, oli Alma hänelle kerran sanonut, kun hän moitti Almaa jostakin.

Siinäpä se oli. Itsessään hänessä mahtoi olla syy, hermoissa, missä lieneekään. Ja hän rupesi ajattelemaan „omia syntejään“.

Silloin hänelle selveni se merkillinen seikka, että hänessä itsessäänkin oli kaksi puolta, kaksi eri olentoa, ulkonainen ja sisäinen Heikki Soini. Edellinen oli hänelle tuttu, jälkimäinen tuiki tuntematon. Ja tuo jälkimäinen vieras olento häntä suorastaan peloitti kummallisilla kysymyksillään, loppumattomalla kaipauksellaan ja kiihoittuneilla tunteillaan. Se oli ulkonainen Heikki Soini, joka koko sydämellään rakasti ulkonaista Alma Järvistä, mutta sisäinen Heikki Soini inhosi sisäistä Alma Järvistä ja kaipasi rakkautta niin että oli nääntyä. Vähitellen rupesi sisäinen Heikki Soini inhoamaan vielä enemmän ulkonaista Heikki Soinia ja sai tuon tuostakin sellaisia toivottomuuden puuskia, että sydän oli murtua tuskasta.

Voihan sitä mies tulla hulluksi vähemmästäkin, ja Heikki jo epäili olevansakin. Lääkärit määräsivät arsenikkia ja rautaa ja käskivät hänet kesäksi Hankoon kylpemään.

Kylpymatka ja arsenikki ja rautako lienevät vaikuttaneet, vai mikä siihen mahtoi

olla syynä, mutta totta on, että syksymmällä Heikki alkoi tyyntyä. Sisäinen ja ulkonainen Heikki Soini olivat nähtävästi tehneet kompromissin.

Lapsellistahan se oli tuo tuommainen tuumaileminen ja tunnelmille antautuminen. Aika miehen täytyi voida vapautua sairaasta tunteellisuudesta. Menköön maailma menojaan! Kylläpähan aika selvittää asiat!

Heikki päätti ruveta tutkimaan lakitiedettä ja ottamaan osaa kunnalliseen elämään. Hän pyrki jäseneksi „Suomalaiseen Klubiin“, koetti saada silmiensä surumielisen uneksiman ilmeen muuttumaan valppaaksi ja vakavaksi ja pääsi kamreeriksi vankkaan pankkiin.

Kaikkien luonnonlakien mukaan sisäisen Heikki Soinin olisi nyt pitänyt nukahtaa yhä sikeämpään ja sikeämpään uneen, kunnes herra kamreeri Soinista olisi kehittynyt täysin mallikelpoinen yhteiskunnan pylväs, joka vakavasti ja varmasti olisi kohonnut ylöspäin yhteiskunnallisella asema-asteikolla.

Ja niin olisi luultavasti käynytkin, ellei kohtalo olisi antanut Heikille Alma rouvaa puolisoiksi.

Jos Alma rouvalla olisi ollut hiukkaisenkaan sellaisia tarpeettomia koruominaisuuksia kuin esim. hienotuntoisuutta ja

ymmärtämiskykyä, olisi hän luultavasti jättänyt Heikin rauhassa kehittymään oman luontonsa mukaan, koettaen ymmärtää niin paljon kuin taisi ja antaa anteeksi sen mitä ei käsittänyt, mutta noista yllämainituista ominaisuuksista ei Alma rouvalla, Luojan kiitos, ollut aavistustakaan.

Hän ei siis jättänyt Heikkiä rauhaan, vaan otti hellänä aviopuolisona osaa kaikkiin pienimpiinkin yksityisseikkoihin, jotka vain koskivat Heikkiä. Toisin sanoen, hän esti Heikkiä nukkumasta.

Kun Heikki oli nääntyä alakuloisuuteensa, piti Alma rouva velvollisuutenaan olla joka hetki hänen läheisyydessään esittäen milloin kylmiä kääreitä, milloin kiniiniä tuskan lievittämiseksi, sillä Alma rouva oli vakuutettu, että Heikissä oli influensa. Ja Heikki ei edes osannut olla kiitollinen, vaikka hänellä kyllä olisi ollut syytä siihen.

Kun on kotona tuollainen Alma rouva, niin mies muistaa joka hetki olevansa köyryssä, ja se tunne on erinomaisen terveellinen, sillä se pitää valveilla.

Kaikkeen tosin tottuu tässä maailmassa, mutta kohtalo on säätänyt niin viisaasti, että muutamiin seikkoihin tottuminen vaatii kokonaisen ihmisiän. Kun esimerkiksi vaimo ei

koskaan käsitä ainoatakaan miehensä ajatusta, tai käsittää ne vallan väärin ja sitten miehensä kuullen kertoo niitä vieraille omina ajatuksinaan, ymmärtämättä ollenkaan, mistä oikeastaan on kysymys, niin tuohon on miehen hyvin vaikea tottua.

Tapahtui esim. kerran että Heikki lukiesaan Björnsonia innostui ja rupesi puhumaan Alma rouvalle siitä. Kenellepä hän muillekaan olisi sydäntään avannut, ja joskus sitä tulee sellaisia hetkiä, että täytyy puhua. „Se on totta, niin surkean totta“, huudahti hän, „että pelko, alituinen pelko on juurtunut kaikkeen. Ja elämä muuttuu silloin jonkunmoiseksi portailla elämiseksi, eikä enää omissa suojissa. Sinne ei uskalleta päästää ketään. — Me emme *uskalla* elää omaa elämäämme. Kuinka oikeassa Björnson on!“ Miten lienevätkään nuo sanat niin niin syvästi vaikuttaneet Alma rouvaan, mutta varma on, että hän seuraavana päivänä, kun oli Heikin syntymäpäivä, ja suuri joukko ystäviä oli tullut onnittelemaan, rupesi puhumaan Helsingin vuokraoloista ja virkkoi:

„Se on niin totta mitä minä eilen sainoin Heikille, kun luimme Björnsonia, että kyllä se on oikein mitä Björnson sanoo siitä, että kohta täytyy ruveta portailla elä-

mään, kun ei enää uskalla ajatellakaan huoneiden vuokraamista. Niitä ei suorastaan *uskalla* enää ajatellakaan niitä vuokria“.

Heikki punastui ja näytti onnettomalta, mutta Alma rouva kertoi tyynesti kuinka hän ja Heikki molemmat ihailevat Björnsonia, ja mitä nerokkaita ajatuksia sanottu runoilija tuon tuostakin tuo esiin.

Tuommoisia kohtauksia sattui alituisen, mutta Heikki ei ottanut niihin tottuakseen.

Paitsi sitä oli hänen myöskin perin vaikea tottua sellaiseen kehnouteen, joka ei milloinkaan voinut kohoutua jokapäiväisyyttä ylemmäksi. Heikki oli hyvin konstikas olento.

Eikä hän edes ymmärtänyt sitä, että kaikki nuo ovat erinomaisen hyödyllisiä seikkoja, joita kohtalo kaikkiviisaudessaan käyttää välikappaleinaan pitääkseen uneliaita ihmislapsia valveilla. Se se juuri Heikin piti hereillä, se kotihelveti.

Heikki itse koetti vakavasti saada rauhaa ja päästä nukahtamaan. Siinä tarkoituksessa hän jo yritteli hiukan juomaankin, jos siitä olisi apua. Mutta siinä hänellä oli luonto vastassa. Esteetillinen tunne oli hänessä, kuten monessa muussa kulttuuri-ihmisessä kehittynyt niin paljon, että juominen tuntui hänestä ilettävältä. Se ei kos-

kaan voinut kehittyä hänessä intohimoksi eikä mitenkään auttanut häntä nukkumaan.

Heikki vaipui yhä enemmän ja enemmän synkkämielisyyteen, ja uskollisena vaimona koetti Alma rouva pienillä neulanpistoilla pitää hänen sisällistä olentoaan kuohuksissa. Ja se onnistui.

Ihme kyllä ei sekään Heikkiä tyyntänyt, että hän taas tapasi Anna Kallion, joka oli muuttunut niin omituisen hiljaiseksi ja rauhalliseksi. Päinvastoin Heikki kävi vielä entistä rauhattommaksi. Hänestä tuntui aivan kuin hänen olisi pitänyt selittää jotain Anna Kalliolle. Mutta mitä se oli, jota hänen piti selittää, sitä hän ei ymmärtänyt. Mutta oli vain niin paljon mustaa ja synkkää, jota hänen piti selittää sekä itselleen että Anna Kalliolle ja sitten muille myös.

Alma rouva kohenteli kuohua ja vihdoin sen täytyi päästä puhkeamaan ilmoille.

Heikki turvautui kynään ja paperiin, koska hänellä ei ollut ketään muutakaan, jolle hän olisi voinut sydäntään purkaa. Ja se huojensi merkillisen paljon hänen mieltään.

Ensin hän oli ruvennut kirjoittamaan huojentaakseen omaa mieltään, mutta sitten

häneestä tuntui siltä kuin hänen pitäisi huojentaa muittenkin mieltä, Anna Kallion ja muitten. Silloin hän rupesi rakentelemaan noita omituisia teoriojaan, jotka viehättivät ja tyyntyttivät niin monen huolia ja saattoivat ihmisiä uskomaan kohtalon viisaaseen johtoon.

Joskus häntä vielä kohtasi toivottomuuden ja väsymyksen puuska, ja hän oli heittää kynänsä nurkkaan ja väkisinkin ruveta nukkumaan, nukkumaan pois kaikesta, mutta silloin oli Alma rouva aina vieressä pitämässä huolta siitä, että haavat eivät päässeet menemään umpeen.

Ja niin Heikki Soinista kehittyi vallan väkisin tuo hieno, syvämielinen kirjailija, jota niin paljon ihaellaan ja jonka rouvaa niin paljon moititaan.

Ja kumminkin se on aivan Alma rouvan ansio, että Heikki Soinista tuli semmoinen mies.

TUNNELMIA

Eräs tuttu lääkäri tunnusti minulle, että tunnelmakirjallisuus on tehnyt arvaamattoman paljon hyötyä kärsivälle ihmiskunnalle. Erittäinkin on sen siunaustatuottavat ominaisuudet olleet avuksi sellaisille sairaille, joita vaivaa onnettomuus. Hän sanoi aina määräävänsä niin ja niin monta sivua tunnelmia unettomille potilailleen ja vakuutti että kymmentä sivua enempää hysteerisimmätkään eivät kestä vaipumatta virkistävään uneen.

Morfiinilla, opiumilla, y. m. nukutusaineilla on se perin turmiollinen puoli, että annoksia yhä pitää lisätä, kun potilas pääsee niihin tottumaan, muutoin ne eivät vaikuta, mutta tunnelmilla on aivan päinvastainen ominaisuus. Sairas, joka alussa verrattain hyvin kestää kymmenen sivua, ei kuu-

kauden perästä enää mitenkään siedä enempää kuin puoli sivua, ennenkuin hän on sikeässä unessa.

Minä innostuin tuota kuullessani kovasti, sillä tuossahan avautui laaja ala filantroopiselle toiminnalle, joka vielä voisi tuottaa mitä hämmästyttävimpiä tuloksia. Päätin heti kirjoittaa Kalle serkulleni, joka on tunnettu tunnelmakirjailija, ja kysyä hänen neuvojaan, miten varmimmin ja perinpohjaisimmin voi valmistua tunnelmakirjailijaksi. Se aika ei ehkä enää ole kaukana, jolloin perustetaan erityinen tunnelma-akatemia, jossa jokainen asianharrastaja voi saada perusteellisen valmistuksen, mutta tuota aikaa odotellessa lienee varsin paikallaan, että julkaisen Kalle serkkuni vastauksen kokonaisuudessaan. Ehkä se sisältää edes jonkun hyvän siemenen, joka kerran on tuottava runsaan sadon. Tällainen oli hänen vastauksensa:

„Kun yliopistolukuni professorien ilkeyden tähden eivät onnistuneet, päätin halveksia heitä ja ruveta kirjailijaksi. Mutta siihen tarvitsin välttämättömästi tunnelmia. Tietysti myöskin oikokirjoitusta, mutta sitä minä kyllä osasin. Mutta tunnelmat, mistä minä ne ottaisin? Tiesin että ilman niitä

en pääse mihinkään, sillä ihmisen, ja varsinkin kirjailijan, tulee aina perustaa työnsä ja elämänsä tunnelmiin, jos hän tahtoo jotain saavuttaa. Todellinen elämä on sellainen inhoittavan ikävä valtamaantie, jota kaikki kulkevat ja joka siis ei kelpaa mihinkään.

Minulla sattui olemaan hyvä ystävä, joka oli tunnelmakirjailija. Päätin kysyä neuvoa häneltä. Tullessani hänen luokseen, sattuihin niin onnellisesti, että hän juuri oli tunnelman vallassa, päättäen siitä, että hän käveli pitkillä askeleilla huoneessaan, tuijotti kattoon ja lausui korkealla äänellä vasta mustepullostasta lähtenyttä sonettia. Sanoin hänelle asiani ja hän neuvoi inspiratsioonilla näin: „Ah, ystäväni, mene korpeen, synkkään korpeen. Istu yksinäiselle kivellet ja kuuntele kotikuusen kuiskehia. Anna notkean vartalosi kuvastua siniaaltoihin, luo silmäsi taivaan tähtiin ja anna tuskasi sulaa kaihon kyyneliin. Silloin luonnon pyhät tunnelmat sinut vastustamatta saavuttavat!“

No niin, olihan se helppo antaa se neuvo, mutta entäs sen käytäntöön pano! Sinä, joka olet helsinkiläinen niinkuin minä ja aiot kirjailijaksi, sinä ymmärrät asemani. Mistä minä nyt otin sen synkän korven ja yksinäisen kiven, puhumattakaan notkeasta varta-

losta? Esplanaadeissa ei ole ainoatakaan kunnollista kiveä, ja jos sinne saisikin jonkun kannetuksi, niin on tuskin luultavata, että poliisi antaisi kenenkään rauhassa sulattaa siinä tuskiaaan kaihon kyyneliin.

Onneksi minulla oli toinenkin tunnelma-kirjailijaystävä sitä synkkää, syvää laatua. Arvelin että hän varmaan voi helpommin tunkea tilani ytimeen, ja päätin kysyä häneltä neuvoa.

Hän otti ja pani otsansa syvään poi-muun, että se oli kuin synkkä pilvi, ja hänen silmänsä tuijottivat minuun, että kun ne leimahtivat, niin se oli kuin pitkäisen tuli, ja hän puhui näin sanoen: „Haa — ettäs olet luokseni tullut minulta neuvoja kysymään, niin sinulle sanoa tahdon — sinun pitää nousta itsessäsi niinkuin synkkä metsä, että sinä sen varjojen alle vaipuisit. Ota uni päällesi ja näe unta — pitkät hiukset liekeh-tien liehuen takana — ja kädet suonenne-voisesti väännettyinä! Haa — syvenny sydämesi tummanpunaiseen verisuoneen, ihminen, ja anna sydämesi tulvan sanoissa kohista!“

Minä tunsin jo aivan tunnelmien esimakua. Päätin seurata hänen neuvojaan, s. o. syventyä sydämeni tummanpunaiseen ve-

risuoneen ja nousta itsessäni kuin synkkä metsä.

Mutta nyt jouduin toiseen pulaan. En kuolemaksenikaan tiennyt, kuinka tuo kaikki oli tapahtuva. Tukكاني kyllä kasvatin pitkäksi, niin että se liehui sangen hyvin tuulessa, ja käsiäni vääntelin niin suonenvetoisesti, että vasen kerran innostuksen hetkenä meni sijoiltaan, mutta siitä ei ollut pienintäkään apua. Ainoa seuraus oli epämiellyttävän runsas lääkärin lasku, joka ei mitenkään ollut omiaan herättämään minussa tunnelmia, ei ainakaan sellaisia, joita olisi viitsinyt suuremmalle yleisölle kertoa.

Kaikki oli siis turhaa! Tunnelmat eivät ottaneet tullakseen, ja koko kirjallinen urani näytti hämärältä.

Tahdoin vielä tehdä viimeisen ponnistukseni ja kysyin kolmannelta ystävältä, joka aina oli näyttäytynyt varsin käytännölliseksi mieheksi, eikö hän ymmärtäisi mitään neuvoa. Hän tuumaili kauvan aikaa, selaili Brockhausia ja muita paksuja kirjoja ja pudisteli päätään. Vihdoin hän nähtävästi löysi jotain ja virkkoi: „Auttaisikohan se keino, jota Ellen Key suosittaa niille, jotka tahtovat uskoa istuvansa viheriäisessä laaksossa, se nimittäin, että asettuu huppuun viheriäisen

vaatteen alle. Arvelen että jos tarpeeksi kauvan istuu siinä, voisi ehkä saada syntymään viheriäisen laaksotunnelman.“

Tuohan nyt kerrankin oli järkevää puhetta! Se ystäväni on aina niin merkillisen käytännöllinen. Päätin heti koettaa sitä keinoa, ja riensin melkein juosten kotiini.

Minulla ei ollut mitään vihreätä vaatetta kotona, mutta sama se! Jos kerran vihreä vaate voi saada aikaan kesäisiä laaksotunnelmia, niin totta vissiin lakanan silloin piti voida synnyttää valkoisia talvitunnelmia. Sen sanoi selvä järki. Ja minulle tietysti oli samantekevä, mikä tunnelma syntyi, kunhan se vain oli tunnelma.

Vedin kiihkeästi lakanan sängystäni ja aloin valmistautua vastaanottamaan tunnelmaa. Asetin paperia ja kynän pöydälleni ja avasin mustepullon. Minä tiesin tarkkaan, kuinka äärettömän tärkeä värien sopusointu on tunnelmille, ja siitä syystä en tahtonut panna alttiiksi talvitunnelmani onnistumista muutamien kurjien vaateriepujen tähden. Vaikka huoneeni olikin hiukan kylmäkö (+ 10° C.), riisuin siis päältäni kaikki värilliset vaatteet ja istauduin sitten lumivalkeassa — hm — iltapuvussa — tuolilleni.

Mutta sitten johtui mieleeni, että olisi edullisempaa yksin tein koettaa saada syntymään tunturitunnelmaa, koska talviset laakso-tunnelmat eivät juuri ole minkään arvoisia. Siinä tarkoituksessa nousin kirjoituspöydäl- leni, työnsin paperit hiukan syrjään ja kävin istumaan. Jalat vedin alleni kiinalaiseen ta- paan, sillä arvelin että tuo minulle hieman outo asento ehkä edistäisi tunnelmien syn- tymistä. Sitten vedin lakanan pääni yli. Koetin ajatella Utsjokea.

Se oli kerrassaan ihmeellistä, mitä nyt sain kokea. Ei viipynyt kovinkaan kauvan, ennenkuin talvitunnelma oli minut vallannut siihen määrin, että hampaat kalisivat suus- sani. Ja tunnelma yltyi vain yltymistään. Palvelustyttö keittiössä taitteli päreitä, mutta minä olin vakuutettu, että revontulet ne nyt noin alkoivat risahdella.

Kun aloin aivastella kovin kiihkeästi, niin että kirjoituspöytä huojui peloittavasti allani, arvelin että nyt oli aika laskeutua alas tuolille, tarttua kynään ja sydämeni tul- van sanoissa kohista antaa. Olen aivan va- kuutettu, että silloin olisin voinut panna pape- rille semmoisen talvitunnelman, että moista ei oltu ennen kuultu, mutta ikävä sattuma sen sillä kertaa esti.

Ensikertalainen kun olin, en ollut huomannut lukita oveani sisäpuolelta, joka on aivan välttämätöntä aina, kun tahtoo antautua tunnelmille. Talon tytär Hilma, jonka kanssa minä olin harjoitellut duettolaulua, sattui koputtamaan oveeni, ja tunnelmien vallassa kun olin, tulin ajattelemattomasti huutaneeksi: „sisään!“

Sitä pitää olla nainen, ennenkuin nostaa sellaisen elämän aivan tyhjästä. Luulin hänen pyörtyvän siihen paikkaan, ja kun minä yritin hiukan selittää asemaa, mutta erehdyksessä tulin potkaisseeksi mustepullon ja muutamia kirjoja y. m. pöydältä lattialle, niin hän kirkuen syöksyi pois ja juoksi suoraa päätä hakemaan lääkäriä.

Minun ei oikeastaan tekisi mieli kertoa, kuinka tuo ikävä kohtaaminen loppui, sillä sen muisto herättää vieläkin minussa katkeruutta, mutta voinhan sen nyt kumminkin sanoa, osoittaakseni kuinka äärettömän varovaisia kirjailijoiden täytyy olla tunnelmien hetkinä.

Juuri kun minä kokoelin mustepulloni sirpaleita ja turmelin lakanani ja muut valkoiset tamineeni ikipäiviksi musteella, jota hetkinen sitten olin luullut tulevani käyttämään vallan toiseen tarkoitukseen, kuulin

kiireellisiä askeleita oveni takana. Sitten kuulin Hilman rukoilevalla äänellä sanovan:

„Oi, koettakaa ensin hellyyttä, ennenkuin ryhdytte ankarampiin keinoihin!“

Ennenkuin ennätin ajatella, mitä tuo mahtoi tarkoittaa, syöksyi huoneeseeni rotevarakenteinen lääkäri sekä talon isäntä ja emäntä. Hilma jäi oven taakse.

Ilman minkäänlaisia anteeksipyyntöjä tai selityksiä, aivan kuin se olisi ollut luonnollisin asia maailmassa, lääkäri astui suoraa päätä luokseni ja tarttui kuin rautakouralla vasempaan käsivarteeni. Oliko ihme että vereni joutui kuohuksiin, vaikka olinkin juuri ollut talvitunnelman lumouksen alaisena. Olkoon se minulle anteeksi annettu, että huolimatta naisväen läsnäolosta, sivalsin jotenkin tuntuvasti oikealla kädelläni tohtoria poskelle, niin että suuri musta läntti siinä kohden osoitti, mihin viimeiset tipat mustepullostani noin aivan aavistamattani joutuivat. Samassa tuokiossa syöksyi isäntä esiin ja tarttui oikeaan käsivarteeni. Rouva siunasi itseään, ja minä tein jotain päinvastaista.

Mutta minkä minä taisin ylivoimaa vastaan? Ennenkuin tiesinkään makasin sängyssäni liikkumattomana. Isäntä piteli kiinni jaloista, tohtori käsistä, ja rouva kantoi suu-

ren jääpussin pääni päälle. Tuo kaikki tapahtui tietysti täydellisesti vastoin minun tahtoani, jonka kyllä koetin heille ilmaista sekä sanoilla että, mikäli mahdollista, töillä.

En ymmärrä kuinka kaikki olisi päättynyt, ellen minä vihdoinkin olisi käsittänyt asemaa. Koko perhe sekä lääkäri olivat nähtävästi saaneet lievemmän hulluuden kohtauksen (sellaistahan kuuluu joskus tapahtuvan) ja luulottelivat minua jonkunmoiseksi vainoojaksi, jota oli pidettävä kiinni. Heitä täytyi kohdella varovasti. Rupesin puhumaan heille tyynnyttävästi, melkein hellästi, ja vaikutus oli silminnähtävä. Tohtori mutisi jotain, että pahin raivopuuska nyt oli ohi (hän nähtävästi itse hiukan aavisti asian laidan), ja isäntä ja rouva huokasivat kuin helpoituksesta.

Huoneestani en kumminkaan saanut heitä poistumaan ennenkuin olin nukkuvani, jolloin he hiljaa hiipivät toiseen huoneeseen, ja minä kuulin kuinka tohtori määräsi, että jonkun piti vahtia oveni takana ja heti hyökätä sisään, jos pienintäkään risahdusta kuuluisi huoneesta.

Asemani oli tietysti hyvin kiusallinen, mutta koettelin pysyä niin hiljaa kuin suinkin. Vasta seuraavana aamuna näytti perhe

tyyntyneen ja rupeavan selviämään edellisen päivän puuskasta. Minä sanoin heille, että paras kai oli olla aivan virkkamatta mitään eilispäivän ikävyyksistä, johon he myöntivät, osoittamatta kumminkaan mitään erityistä kiittolisuutta. Päästäkseni tohtorista, oli minun lisäksi suorittaminen melkoinen summa muka „lääkäripalkkiota“.

Koetin unohtaa kaikki nuo ikävyydet, niin pian kuin suinkin saatoin, sillä pääasianhan kumminkin olin saavuttanut: Tiesin kuinka tunnelmat saadaan syntymään, ja siitä päivästä saakka olen sen tietänyt, ja kirjailijaurani on ollut taattu.

Hyvin pian sitä tottuu niin paljon, ettei tarvitse käyttää mitään vaatetta, vaan värilliset lasisilmät riittävät. Kun niiden läpi katselee ilmiöitä, saa syntymään vallan merkillisiä tunnelmia. Lasisilmien väri on tietysti aina sovitettava sen mukaan, millaisen tunnelman kulloinkin tahtoo syntymään.

Ilahduttavana ajanmerkkinä on mainittava, että kirjallisuus meillä yhä enemmän ja enemmän alkaa muodostua tunnelmakirjallisuudeksi. Se on jo käytännöllisistäkin syistä suuri edistysaskel.

Muullaisessa kirjallisuudessa ei näet koskaan edeltäkäsii voi tarkalleen määrätä, kuinka

pitkäksi kirjoitus kulloinkin venyy, mutta tunnelmakirjallisuudessa voi.

Minä esimerkiksi päätän, että nyt kirjoitan viisi sivua tunnelmaa. Kun nuo viisi sivua ovat täynnä, panen pisteen. Jos sattuisi niin, että lause jää kesken, niin se ei tee ollenkaan mitään. Silloin panen yhden pisteen asemesta kolme pistettä, ja se vain kohottaa tunnelmaa.

Ajatelkaappa mikä paperin säästö se jo on, kun ei koskaan mene tuumankaan vertaa hukkaan, puhumattakaan muista eduista.

Pisteiden oikea käyttäminen on hyvin tärkeä puoli tunnelmissa. Jos ei löydä sopivata sanaa, niin on aina aukon kohdalle asetettava vähintään kolme, korkeintaan kahdeksan pistettä. Ja jos käsi väsyä liiasta ponnistamisesta, kuten varsin usein tapahtuu, kun on levereerattava tunnelmia useammalle kustantajalle, niin on myöskin aina leväh- täessä piirrettävä joitakuuta pisteitä sinne tänne sanojen väliin. Se on vallan ihmeellistä, kuinka valtavasti pisteet kohottavat tunnelmia! Joskus voi vaihteeksi käyttää ajatusviivojakin, varsinkin ellei satu keksimään sopivia ajatuksia, ja pari huutomerkkiä siellä täällä ei myöskään vahingoita.

Hyvin tärkeätä tunnelmissa on myöskin se, että sama asia sanotaan tarpeeksi monta kertaa ja jokseenkin samoilla sanoilla. Sillä on myöskin vallan merkittävä voima kohottaa tunnelmia. Jos esim. tahtoo saada ikävä-tunnelmaa liikuttamaan lukijaa kyyneliin asti, voi sen sanoa näin: „Hän istui itsekseen ja ikävöi Niin — — itsekseen hän — — istui — ja . . . ikävöi! Ikävöi . . . ikävöi alati itsekseen . . . ikä . . . vöi . . .“ Jos kirjailija tietää, että lukijakunta on hyvin blaseerattu, voi hän toistaa vielä useampia kertoja sanottavansa. Silloin on vaikutus varma.

Ensi vuodeksi olen tehnyt kontrahdin erään tunnetun sanomalehden kanssa, sitoutuen sille kirjoittamaan joka viikko 95 cm tunnelmia à 30 p. cm, joka tekee Smk. 28:50 viikossa, Smk. 114:— kuukaudessa ja summa summarum Smk 1368:— vuodessa. Jos mahdollisesti näissä lyhykäisissä ohjeissani olisin unohtanut mainita jotain seikkoja, joita tunnelmakirjoittajan on tärkeä tietää, voi jokainen helposti tulevista tunnelmistani saada selville, mitä hän ehkä vielä haluaisi oppia.“

NAURETTAVA JUTTU

MAHARAJA RAJA

Pappilassa se alkoi se juttu, jolle koko kirkonkylä nauroi.

Asian laita oli nimittäin se, että rovas-tilla oli apulainen, kömpelö, talonpoikainen, valkotukkainen pastori Rantala, joka oli niin omituisen nälkäisen ja kuihtuneen näköinen, että Ailin, rovastin ainoan tyttären, oli käynyt häntä kovin sääli ensin. Mutta sitten rupesivat kaikki pitäjän herrasväet huhuamaan, että Aili oli kihloissa pastorin kanssa. Herranen aika, kuinka se harmitti Ailia, ja hän päätti näyttää kaikille, että kyllä hän ei ole kihloissa pastorin kanssa eikä ikinä tule. Ja hän näytti.

Mutta ei se ollut se se naurettava juttu.

Se alkoi vasta sen jälestä kun Agnes tuli pappilaan. Agnes oli 17-vuotias ja kauris kuin päivä. Hän oli äskettäin ensimmäisen kerran esiintynyt laulajattarena ja hur-

mannut pääkaupungin yleisön. Nyt hän oli tullut rauhaisaan maapappilaan levähtämään muutamiksi viikoiksi, ennenkuin hän läksi Pariisiin lauluopintojaan jatkamaan. Vanha rovasti oli näet hänen enonsa, ja paitsi sitä oli Aili hänen entinen koulutoverinsa ja „paras ystävänsä“.

Agnesiin kävi myöskin ensin sääli pastoria, ja hän koetti olla hyvin ystävällinen pastori raukalle, joka aina oli yksin. Mutta kun Aili aina nauroi ja tirskei hänelle, rupesi Agnesiakin naurattamaan. Pastori saattoikin olla niin sanomattoman koomillinen. Näkyi niin perin selvään, että hän ei ollut tottunut liikkumaan salongeissa, ja että hän ylimalkaan piti koko maailmaa suurena talonpoikaispirttinä, jossa ei kukaan katsonut karsaasti, vaikka hän liikkui ja käyttäytyi omalla alkuperäisellä tavallaan. Agnes ja Aili kulkivat aamusta iltaan vavistuksessa, että pastori jonakin päivänä sylkisi uudelle salinmatolle, tai tekisi jotain muuta yhtä hirveätä.

Mutta sitä pastori ei tehnyt, sillä yht'äkkiä tapahtui hänessä kääntymys. En nyt tarkoita kääntymystä maallisista asioista hengellisiin, vaan päinvastoin. Pastori oli tähän asti ollut harras pappi ja toimittanut virkansa

nuhteettomasti välittämättä tämän maailman turhuudesta. Mutta nyt kaikki tuo vanha elämä ikäänkuin katosi, ja hänelle avautui uusi, tuntematon, omituinen maailma, joka saattoi hänet vallan ymmälle.

Pastori näet rakastui.

Siitähän ei olisi muuta kuin hyvää sanottavaa, jos hän olisi rakastunut esimerkiksi rusthollari Penttilän pitkään Miinaan, joka jo kauvan oli luonut lempeitä silmäyksiä pikku pastoriin. Mutta niin ei valitettavasti ollut asian laita.

Sehän se oli sen naurettavan jutun alku, että pastori rakastui Agnesiin.

Agnes huomasi sen, ja Aili huomasi sen, ja kaikki pitäjän herrasväet huomasivat sen. Ja Agnes ja Aili nauroivat sille niin, että kyyneleet vierivät pitkin poskia, niinkuin ainoastaan 17-vuotiaat osaavat nauraa.

Pastorilla itselläänkin oli jonkunmoinen hämärä aavistus siitä, kuinka sanomattoman naurettavaa se mahtoi olla, että hän, mökin poika, jonka armeliaat rouvat olivat arpa-jaisten ja soitannollisten iltamain avulla papiksi asti kasvattaneet, ja joka ei ylioppilasajallaan ollenkaan päässyt tutustumaan Helsingin yleisöön, rakastui tuohon pääkaupungin hienoston hemmoteltuun kukkaan, joka

kerran oli tuleva voittamaan koko maailman taiteellaan. Eikä se edes ollut tuollaista platonillista rakkautta, joka tyytyi ihailemaan etäältä vain. Ei, se oli — niin, ei pastori ollenkaan voinut selittää, mitä se oli, sillä hän ei ollut eläissään lukenut ainoatakaan uudenaikaista psykologillista romaania, eikä siis tiennyt mitään rakkauden luonteesta ja ilmestysmuodoista.

Kyllähän hänkin tietysti oli ajatellut, että hän kerran tulevaisuudessa, päästyään pitäjän-apulaiseksi tai kappalaiseksi, hankkisi oman kodin ja menisi kristilliseen avioliittoon Penttilän Miinan tai jonkun toisen hyvän tytön kanssa, mutta tämä hänen tunteensa Agnesiin oli jotain muuta, jotain uutta, selittämätöntä, jolla ei ollut mitään tekemistä ulkonaisten muotojen ja yleensä maailman tapojen kanssa.

Tähän saakka pastorin sisäinen olento oli ollut yhtä surkastunut kuin ulkonainenkin, mutta nyt tuntui kuin elämän kevät yhäkkiä olisi hänellekin alkanut. Se oli niin huumaava se tunne. Siinä oli tuskaa, oli riemua, ääretöntä riemua. Hän eli, eli, eli ja oli nuori. Hän näki päivän paistavan, tunsu kukkain tuoksun, kuuli tuhansia säveliä

luonnossa. — Tuo tunne otti hänet kokonaan valtaansa, vei koko hänen olentonsa.

— — — — —

Pastori oli kyllä, herra paratkoon, ollut kömpelö ja tottumaton käyttäytymään ennenkin, mutta nyt häneltä meni viimeinenkin itsensä hallitsemisen hiukkanen.

Mutta olikos se kummaa? Mistä hän saattoi aavistaa että maailmassa löytyi tuommoinen Agnes, tuommoinen keväinen keijukainen, nurmen heinä hieno ja hento — tuommoinen laululintunen, joka joskus viserteli kuin leivo päiväpaisteessa, ja joskus taas yksin lauleli sellaisia omituisia, tuttuja, surunvoittoisia säveliä, jotka palauttivat pastorin mieleen kauvan unohdettuja aikoja. Noita samoja säveliähän ennen muinoin, äärettömän kauvan aikaa sitten, äiti poloinen oli hyräillyt pikku pojalleen salomaan mökissä.

— — — — —

Ja pastori rakasti Agnesia. Eikä ainoastaan rakastanut, vaan toivoi omakseen koko sielullaan, kaikilla ennen tukahdetuilla tunteillaan, jotka elämän ajalla olivat häneen kertyneet ja nyt vasta puhkesivat esiin, täytäten koko hänen olentonsa.

— — — — —

Tietysti pastori ei voinut keltään peittää sydämensä tilaa, ja se oli loppumattomana ilon lähteenä pitäjän nuorisolle sinä kesänä. Eihän sitä tarvinnut muuta kuin mainita Agnesin nimi, niin pastori lensi tulipunaiseksi, ja paitsi sitä hän niin epäluuloa herättävällä tavalla alkoi käyttää parasta pukuaan arkipäivinä sekä hankki itselleen vaalean ruskeat kesäkengät ja punaisen kaulahuivin, koska Agnes kerran oli tullut maininneeksi rakastavansa lämmintä punaista väriä.

Pastori ei koskaan ennen ollut ottanut osaa pitäjän nuorison huvituksiin, mutta nyt hän oli ensimmäinen ja viimeinen kaikilla kalastusretkillä, lawn-tennis kentällä, kävelymatkoilla y. m. Ja koko ajan hänen katseensa lakkaamatta seurasivat Agnesia, niin että tyttö parka olisi vallan hermostunut, ellei se olisi ollut samalla niin sanomattoman naurettavaa.

Olisi synti sanoa, että pitäjän nuoriso osoitti mitään ylenmääräistä hienotuntoisuutta viittaillessaan pastorin sydämen tilaan. Mutta pastoria nuo suorat ja epäsuorat viittaukset eivät ollenkaan kiusanneet. Päinvastoin. Siinä oli jotain suloista, että ihmiset yhdistivät hänen ja Agnesin nimen. Se ikään-

kuin antoi hänelle toivon aihetta. — — —
Ehkei se ollut niin aivan mahdotonta. Olihan suurempiakin ihmeitä tapahtunut. Agnes oli tosin niin hento ja hieno, ja kaikki häntä ihailivat. Hänestä toivottiin niin paljon. —
— Mutta olihan pastorikin nuori ja työkykyinen ja — niin, työtä hän tekisi tästälähin kuin karhu. — Eihän se piispanistuinkaan mikään maailman mahdottomuus ollut — —

Pitäjän leijona, kunnanlääkäri Björkman, oli varsinkin ottanut erityistehtäväkseen pitäjän neitosten ja etupäässä Agnesin huvittamisen pastorin kustannuksella. Kuinka verrattomasti hän osasi yllyttää pastoria näyttämään rakkauttaan mitä hullunkurisimmalla tavalla! Pastori piti kaunista tohtoria suurena auktoriteettina kaikissa ulkonaista esiintymistä koskevissa asioissa, ja se oli varmaan kokonaan tohtorin ansioksi luettava, että pastori yht'äkkiä rupesi esiintymään mitä merkillisimmissä kaulakoristuksissa, joissa punainen väri aina loisti ylinnä. Eräänä päivänä sanoi tohtori Agnesille:

„Kyllä te, neiti Agnes, olette hyvin sydämetön, kun ette koskaan ole edes huomavinnananne pastorin komeutta, vaikka hän kohta on uhrannut koko vuosipalkkansa punaisiin kravatteihin.“

Agnes nauroi niin että valkoiset hampaat kiiluivat, ja kun pastori samassa astui sisään, kääntyi 17-vuotias keijukainen heti häneen huudahtaen:

„Voi kuinka pastorin uusi punainen kaulahuivi on ihana!“

Pastori punastui kaulahuiviaan punaisemmaksi, ja tunsu sydänparassaan melkein tukahduttavaa riemua siitä, että Agnes häntä huomasi ja puhutteli, mutta samalla pistävää tuskaa, kun salainen vaisto kuiskasi hänelle, että ei hänen paikkansa ollut tässä ympäristössä. Mutta punaista kaulahuiviaan hän tuskin sunnuntaisinkaan enää maltoi vaihtaa mustaan, sillä olihan Agnes sanonut sitä kauniiksi, ja Agnes ei voinut sanoa muuta kuin hän todella ajatteli.

Ja yhtenä iltana Agnes lauloi niin lumoavan kauniisti: „Minun kultani kaunis on, sen suu kuin aurankukka“. Kun hän tuli viimeisiin säkeisiin: „Siniset silmät sillä on ja keltainen sen tukka“, sulii hänen äänensä melkein kuiskaukseksi, johon hän tuntui panevan koko sielunsa hellyyden.

Pastori väräsi niin, että hänen täytyi nojata ovenpieleen. Hänellä, juuri hänellä, oli keltainen tukka ja siniset silmät. Tohtorin tukka oli sysimusta ja silmät ruskeat —

se oli siis vallan täydellisesti aiheetonta tuo katkera mustasukkaisuus, jota pastori joskus oli tuntenut iloista tohtoria kohtaan. Voi, kuinka hän nyt sitä katui. — — Agnes, Agnes lauloi hänelle — —

Oudot onnen kyyneleet nousivat väkisin pastorin silmiin, ja hän pyyhkäsi tuon tuostakin salaisesti kädellään silmäsupukoitaan, eikä herännyt unelmistaan, ennenkuin Aili salin nurkassa tirskahti nauraa hihittämään ja kysyi, tahtoiko pastori lainata nenäliinaa.

Pastori tunsu syntistä halua sanoa sopimattomia sanoja Ailille, mutta hän hillitsi mielensä ja meni nopeasti omaan huoneeseensa. Tuskalla se aina loppui hänen lyhyt onnensa.

Sillä lailla se kesä kului alituisten toiveiden ja alituisten pettymysten lomitse, ja sitten eräänä päivänä ilmoitettiin, että ylihuomenna Agnes lähtee Helsinkiin pitkittääkseen sieltä matkaansa Pariisiin. Pastorin takertuivat sanat kurkkuun, ja hän meni yksin kamarinsa. Tiesihän hän, että Agnesin kerran piti lähteä, mutta kumminkin se tuntui niin äärettömän vaikealta. Oli kuin kaikki olisi yht'äkkiä pimentynyt. Herra Jumala auttaakoon — — Mitä tästä tuleekaan! Hän oli

viimeisten viikkojen ajalla unohtanut Jumalan — laatinut epäjumalan itselleen. Tämäkö nyt oli rangaistus — — —

Joku koputti ovelle. Se oli tohtori Björkman.

„Kuuleppas Rantala, kyllä sinunkin pitää hommata kukkia ylihuomiseksi Agnesille. Minä tilaan kukkavihon Linnanmäen puutarhurilta, ja voisihan samalla tilata sinullekin.“

„Mitäpä hän minun kukkavihoistani . . .“

„No, no, kas vaan miestä, kun on olevinaan. Sinunhan kukistasi, jos kenen, hän . . .“

„No, sama kai se minulle on. Jos luulet sen hänelle huvia tuottavan, niin voit tilata minulle samalla kun itsellesikin. Mutta hyvä sen olla pitää, jos kerran antaa“.

Ja sitten meni tohtori kertomaan Agnesille, että pastori aikoo jäähyväisiksi ja viimeiseksi muistoksi antaa hänelle kukkavihon. Edeltäkäsinkin heitä jo nauratti, vaikka pikku keijukainen kyllä yht'äkkiä koetti näyttää totiselta ja sanoi:

„Hyi teitä, tohtori, kuinka te olette paha.“

Tohtori tilasi itselleen vihkoon pelkkiä orvokkeja, sillä niistä Agnes piti enin, mutta pastorin vihkoon hän oli määrännyt pantavaksi joka lajia, mitä puutarhassa löytyi.

„Jota kirjavampi ja suurempi, sitä parempi. Hintaa ei katsota“, niin hän oli sanonut. Se tuli varmaan tekemään mainion efektiin — pastori punaisimmassa kaulahuivissaan, punaisena mielenliikutuksesta ja kädessään Linnanmäen puutarhurin kirjava nerontuote!

Lähtöpäivä koitti. Agnes oli hiukan hermostunut, sillä tohtori oli ollut niin kalpea ja katsonut häntä niin syvään silmiin ojentaessaan hänelle tuoksuvan orvokkivihon — —. Laivasillalla pappilan rannassa oli pitäjän nuorisoa koolla. Aili ei koettanutkaan kyyneleitään salata suudellessaan Agnesia kymmeniä kertoja, ja omituisen kaihoava mieliala vallitsi kaikissa nyt, kun Agnes heidät oli jättävä. Laiva oli jo viheltänyt kolme kertaa, ja Agnes kävi yhä levottomammaksi. Voi, jos saisi itkeä — mutta ei, ei nyt. Tohtori ja nuo muut tuolla rannalla — — —

Silloin viimeisessä hetkessä, kun laivan köysiä jo irroiteltiin, näkyi pastori kukkavihkoinen kiiruhtavan sillalle. Agnes ei huomannut häntä, ennenkuin vasta siinä silmänräpäyksessä, kun pastori ojensi hänelle kukkavihkonsa. Tuon kirjavan, hirvittävän suuren jättiläisvihon!

Ei, ei, se oli liikaa — se tuli niin äk-
kiarvaamatta. Agnes ei voinut, ei jaksanut
enää hillitä itseään. Hermojen jännitys lau-
kesi, ja hän puhkesi äänekkääseen, hillitse-
mättömään nauruun. Kukkavihko putosi hä-
nen kädestään, ja hän nauroi niin, että kyy-
neleet vierivät pitkin poskia. Se oli niin
vastustamatonta tuo hermostunut, hillitön
nauru. Siihen *täytyi* yhtyä.

Mutta pastori melkein juoksi kotiin.

Laiva eteni rannasta, ja Agnes huusi nau-
rusta ja itkusta värisevällä äänellä:

„Aili rakas, pyydä pastorilta anteeksi.
En minä tahtonut häntä loukata. Hyvästi,
hyvästi, tuhannet kiitokset!“

Mikä lienee ollut siihen syynä, mutta
Aili ei voinut pyytää pastorilta anteeksi.

Pastori juoksi kamariinsa ja lukitsi oven.
Hän oli polvillaan sohvan vieressä ja painoi
päättään sohvaan. — Kuinka hän jaksaisi
elää enää ja kantaa tuota häpeätä, tuota ää-
retöntä häpeätä — — Hän ymmärsi kaikki
niin selvään nyt. — Koko kesän hän oli ol-
lut kaikkien narrina, kaikkien pilkkana ja
käyttäytynyt kuin hullu. — — Itse hän oli
syynä kaikkeen. Kuinka hän inhosi itseään.
Jumalan hän oli unohtanut — — rangais-
tus oli oikea, mutta voi, niin katkera — —

Agnes, Agnes, jota hän vieläkin rakasti, jonka edestä hän oli valmis uhraamaan kaikki — — — Oliko hän niin äärettömän suuri syntinen, että Jumalan täytyi häntä noin katkerasti rangaista — — —

Pelasta, pelasta Herra näistä tuskista — — —

Pastori itki ääneensä.

* * *

Pastoria seurasi sentään joskus onnikin. Jo samana syksynä hän sairaan luona käydessään kylmettyi, sairastui ja kuoli. Sen perästä unohtui hänen rakkausjuttunsakin.

Pappilaan tuli uusi apulainen, joka meni naimisiin Ailin kanssa, ja niin tuli vanha traditsiooni täytetyksi siinäkin suhteessa. Muuta sen kummempaa ei tapahtunut niiden viiden vuoden aikana, joiden kuluttua Agnes taas tuli pappilassa käymään.

Mutta pieni keijukainen oli kokonaan muuttunut. Hän oli hengittänyt suuren maailman hienostunutta ja turmeltunutta ilmaa, oli nauttinut ja kärsinyt. Entisestä luonnollaplasta, jonka heleä nauru ja valkoiset kiihuvat hampaat vieläkin olivat pitäjäläisten muistossa, oli kehittynyt hieno, viehättävä, kuuluisa laulajatar.

Nyt hän oli tullut taas pappilaan lepäämään ja ehkäpä myös hieman haihduttamaan tuota kalvavaa tunnetta, joka oli hänen sielunsa syöpynyt silloin, kun hän sai tiedon siitä, että mustasilmäinen maalari, joka oli hänen kuvansa Roomassa maalannut, oli toisen oma.

Siitä syystä ei enää nauru helähdellyt kuin ennen, ja laulaessa oli ääni usein sortua kyyneliin.

Mutta pappilassa oli niin tyyntä ja hiljaista. Se vaikutti rauhoittavasti kiihtyneisiin hermoihin.

Aili antoi Agnesin olla hyvin paljon yksin, sillä vaistomaisesti hän tiesi, että yksinäisyyttä Agnes nyt enin kaipasi.

Ja yksin hän kuljeskeli metsissä ja varsinkin suurella koivikko-kirkkomaalla, jossa aina vallitsi niin juhlallinen rauha, että kaikki huolet hiljaa raukesivat lepoon. Siellä hän istui usein puupenkillä suuren riippukoivun suojassa, ja siellä hänen silmänsä kerran osuivat yksinkertaiseen mustaan ristiin, jossa seisoi

Pastori Matti Rantala.

Ensin hän ei siinä huomannut sen kummempaa, mutta yht'äkkiä tuo nimi tuntui niin

tutulta. Ja salaman nopeudella muistui hänen mieleensä suuri kirjava kukkavihko, nolon näköinen, punoittava naama ja sitten tuskallinen, sääliä rukoileva katse.

Agnes kavahti pystyyn. Nyt hän ymmärsi.

* * *

Pitäjäläiset puhuivat vielä vuosikausia siitä, että joku oli kuullut joltakulta, että joku oli nähnyt kuinka kuuluisa laulajatar oli tuonut kukkia pastori Rantalan haudalle. Mitähän ihmettä sekin mahtoi merkitä? Olisiko se ollut entinen lapsuuden lemmitty? Mutta tuskin se oli mahdollista. — Kuka niiden suurien taiteilijoiden kaikkia oikkuja ymmärtää!

TÄYDELLINEN

Sanotaan ettei kukaan tässä maailmassa ole täydellinen, mutta se ei ole totta. Minä tunnen yhden, joka on täydellinen. Se on Katri Manner.

Jos jossakin ihmisessä on jotain paha, niin ainakin hänen parhaat ystävänsä sen tietävät ja siitä puhuvat. Mutta Katrissa ei kukaan puhu muuta kuin hyvää. Tuntuu oikein naurettavalta ajatella, että jonkun päähän pistäisi puhua paha Katri Mannerista. Se olisi aivan yhtä järkevää kuin että rupeisi väittämään korppia valkoiseksi. Kun Katrin nimikään vain mainitaan, joudun ainakin minä sellaisen ylevän, hieman juhlallisen tunnelman valtaan, joka pakottaa minut antamaan kasvoilleni vaatimattoman, mutta samalla arvokkaan ilmeen ja puhumaan puhdasta kirjakieltä.

Katrin täydellisyyden alkujuurena oli se, että hänen äitinsä oli melkein täydellinen, ja äidin hyvät ominaisuudet menivät perintönä tyttärelle, kehittyen hänessä sitten ylimilleen.

Katrin äiti oli leski, joka asui Helsingissä ja piti parempain ihmisten lapsia luonaan täysihoidossa, ruumiillisessa ja henkisessä täysihoidossa. Hän puhui suomea hyvin huonosti, mutta korvasi sen puutteen sillä että oli sitä kansallismielisempi eikä antanut Katrin ollenkaan oppia ruotsia.

Täydellisyys, kuten muutkin ominaisuudet, näyttäytyy ihmisessä usein hyvinkin aikaiseen. Niinpä Katrissakin. Hän oli täydellinen aivan kapalolapsesta alkaen. Hän söi ja nukkui kellon mukaan, eikä milloinkaan kirkunut ja hermostuttanut talonväkeä, kuten muut lapset. Puhumaan hän oppi säännölliseen aikaan ja samoin tervehtimään ja kiittämään ja siunaamaan itsensä maata pannessa sekä syömään ruvetessa.

Koulussa oli Katri paras oppilas luokallaan, kaikkien opettajien ilo ja ylpeys, jota mainittiin esimerkkinä muille vielä vuosikausia jälestäkinpäin. Koulussa Katrille selvisi hänen elämäntehtävänsäkin. Tällä tavalla:

Seminaarin läpikäynyt ainekirjoituksen opettajatar kerran jakeli aineet takaisin luokalle ja pidätti viimeiseksi Katrin aineen. Siitä hän piti erityisen, liikuttavan puheen, jonka pääsisällys oli se, että Katrin aine oli paras ja että Katrilla oli hyvin suuri taipumus kirjallisesti ilmaisemaan tunteitaan. Lopuksi opettajatar kysyi:

„Eikö Katri koskaan ole aikonut kirjailijaksi?“ ja kun Katri vaatimattomuudessaan ei siihen mitään vastannut, vaan punastui ja katsoi lattiaan, niin opettajatar jatkoi: „Meillä tarvittaisi kirjailijoita, hyviä naiskirjailijoita“.

Sillä samalla hetkellä Katri päätti ruveta kirjailijaksi, hyväksi naiskirjailijaksi.

Ja rupesi. Heti koulusta päästyään.

Tietysti hän ei ruvennut sellaiseksi kirjailijaksi, joka kirjoittaa oikein työkseen. Katrin ja Katrin äidin mielestä se ei oikein sopinut nuorelle tytölle.

Mutta hän kirjoitti tunnelmia „kantelon kielistä, joita kosketellaan kuutamossa, kun leivoset lehdossa leijailevat“ ja muuta sellaista kaunista ja sointuvaa, joka sopii niin ihmeen hyvin meidän surunvoittoiseen suomalaisen luonteeseemme. Niitä hän julkaisi sanomalehtien kellarikerroksissa ja otti kirjailijanimekseen Kirsti Kaisla.

Hän oli niin sanomattoman suloinen tuo pikku Kirsti Kaisla.

Kummakos siis että nuoret miehet kilvan häneen rakastuivat hänen tullessaan seuraelämään. Katri ei ensimmäisenä vuonna rakastunut kehenkään, sillä hyvin kasvatettuna tyttönä hän ymmärsi, että yht'äkkiä rakastuminen on vallan sopimatonta.

Kevätpuoleen alkoi nuori, naimaton, iloinen professori Björk yhä selvemmin osoittaa, että hän oli puolestaan päättänyt ylentää, Katrin profesoorskaksi. Ihmiset ilkeydessään puhuivat kovin paljon tuosta asiasta. Ja moni todellinen ystävä sanoi rouva Mannerille, että kyllä se sentään oli omituista, jos Katri suostui rupeamaan professori Björkin rouvaksi, sillä professori oli niin kummallinen, ettei kukaan oikein saanut selville, minkälainen hän oikeastaan oli.

Tuli sitten sekin päivä jolloin professori kirjoitti kosimakirjeen Katrille. Katri kysyi äidiltä, että mitä tehdä. Äiti tuumaili ja valvoi koko yön ja sanoi sitten, että ei siitä asiasta voinut tulla mitään, sillä professorista liikkui niin kummallisia huhuja. Ei kukaan tiennyt tarkkaan hänen kantaansa edes kieli-kysymyksessä, puhumattakaan muista kysy-

myksistä. Lieneekö mies itsekään selvillä niistä.

Katri kyllä ensin arveli, että ehkä hän voisi professoriin vaikuttaa edullisesti, mutta äiti sanoi, että ei heikko nainen semmoisissa asioissa mitään voi.

Siitä syystä Katri vastasi professorille, että ei hän voi häntä rakastaa, kun hän ei tiedä ovatko he elämänkysymyksissä samaa mieltä. Sisarena lupasi olla ja ystävänä.

Professori katosi sen jälkeen pitkäksi aikaa seuraelämästä.

Tästä rakkausjutusta kertoi rouva Manner ystävilleen ja he taas ystävilleen j. n. e., ja sen perästä ei kukaan enää epäillyt Katrin täydellisyyttä. Hän ei katsonut yhteiskunnallista asemaa eikä välittänyt arvonimistä, vaan osasi uhrautua, niin juuri *uhrautua* sen edestä, mikä oli oikein. He sanoivat sen suoraan Katrille, ja Katri päätti siitä lähtien yhä enemmän ja enemmän uhrautua. Ja hän tunsikin jo edeltäkäsikin tyydytystä siitä.

Seuraavana syksynä hän meni kihloihin maisteri Pekka Salosen kanssa, joka oli taa-
tusta kodista, ja jolla oli varma isiltä peritty kanta kaikissa tärkeissä kysymyksissä. Hä-
nestä ei kenenkään tarvinnut epäillä, mitä hän

mahtoi arvella siitä tai siitä asiasta, ei edes hänen itsensäkään.

Maisteri Salonen kosi suullisesti iltamassa ylioppilastalolla, mutta Katri sanoi, ettei hän voi mitään vastata, ennenkuin hän on kysynyt mammalta.

Seuraavana päivänä Pekka Salonen soitti rouva Mannerin ovella, ja rouva itse tuli avaamaan. Ei virkkanut sanaakaan rouva, vaan puristi kauvan Pekan kättä ja katsoi häntä silmiin. Pekasta tuntui ensin hiukan nololta, sillä tottumaton kun oli, hän ei oikein ymmärtänyt tarkoittiko tuo myöntävää vai kieltävää vastausta, mutta vihdoin virkahti rouva liikutettuna:

„Katri odottaa sinua salissa, poikani.“

Silloin Pekka tajusi. Hän astui rohkeasti saliin, syleili Katria ja suuteli.

Ja nyt he olivat kihloissa, ensin salaisesti, kunnes sormukset ja kihlakortit saatiin, ja sitten julkisesti.

Kihloissa he olivat kolme vuotta, sillä Pekan piti ensin joutua tohtoriksi, ja Katrin piti käydä talouskoulua sekä saada myötäjäisensä valmiiksi, ja molempien heidän piti oppia tuntemaan toisensa perinpohjin. Rouva Manner sanoi, että se on *niin* vaarallista,

kun nuoret menevät naimisiin, tuntematta toisiaan perinpohjin, aivan perinpohjin.

Ja koska Katri ja Pekka molemmat asuivat Helsingissä ja tapasivat toisensa joka päivä (klo 5—6 i.-p., sillä se sopi parhaiten maisterin lukutöihin nähden), niin saattoihan sitä olla kihloissa vaikka kuinka kauan. Molemmat olivat erinomaisen hyvin kasvatettuja.

Kihlausajalla se vasta oikein todella alkoi se Katrin kirjallinen työ, sillä nyt hän oli saanut aiheen, josta aina saattoi kirjoittaa, nimittäin itsensä ja Pekan. Siitäpä syystä hän julkaisikin jouluksi ensimmäisen tunnelmakokoelmansa nimeltä „Sinivuokkoja Suomen saloilta, kokoellut Kirsti Kaisla.“

Siinä hän liikuttavasti ja runollisesti kuvasi kaikki kohtaukset itsensä ja Pekan välillä. Se oli niin sanomattoman miellyttävää kaikille tuttaville, kun niissä heti paikalla saattoi tuntea Katrin ja Pekan, ja siten jokainen oli tilaisuudessa osanotolla seuraamaan heidän tunteittensa eri kehityksasteita. Ja paitsi sitä Katrin tunnelmat loivat Pekkaan perin uuden ja runollisen valon. Kuka olisi voinut arvata, että kun Katri huokaili Pekalle: „Sinä sankarini suuri, kotkani kaunis ja komea“, Pekka siihen heti osasi vastata:

„Sinä impyeni ihanin, nuortea, notkea neitoni.“ Ei kukaan ihminen ennen ollut huomannut Pekassa mitään runollista, joka voisi innostuttaa kirjoittamaan monta sivua tunnelmia. Mitäs ne kylmät, välinpitämättömät ihmiset mitään huomaisivat. Mutta Katri huomasi.

Asian laita oli se, että Pekka tosin oli lyhyt ja paksu, mutta hänellä oli kihara tukka, ja se oli juuri Pekan tukka, josta Katrin runosuoni sai yhä uutta ja uutta virvoketta. Pekka ei saanut leikkuuttaa tukkaansa muuta kuin Katrin luvalla, ja se tuotti Katrille vilpítőntä iloa, kun vieraat ihmiset usein nähdessään Pekan kysyivät: „Kuka se on tuo soittotaiteilija?“ Pekka oli todellakin oimittuisen taiteellisen näköinen noin pitkätukkaisena. Kuka tahansa saattoi erehtyä.

Vihdoin koitti sekin päivä, jolloin Pekan väitöskirja valmistui ja hänestä tuli tohtori. Katri oli samaan aikaan ennättänyt käydä talouskoulunsa ja vieläpä kutomakoulunkin sekä julaissut toisen kokoelmansa „Sinivuokkoja“, joka loppui juuri siihen kohtaan, kun Pekka tuo ensimmäisen kappaleen valmista väitöskirjaansa Katrille, ja Katri sen johdosta ottaa kantelonsa, istuu Pekan jalkain juureen (Pekan hän on ensin asettanut

istumaan sohvaan) ja antaa sydämensä riemun kantelon kielistä helistä maailmalle.

Sitten viettivät Katri ja Pekka häänsä, vuokrasivat neljä huonetta ja keittiön ja perustivat mallikodin, josta olisi mahdoton kehenkään mitään muistuttaa. Siellä on kaikki juuri niinkuin saattoi otaksuakin. Salissa on mustapuiset, punapäälliset huonekalut ja yhdessä nurkassa „ryhmä“ sellaista uutta tyyliä, s. o. mahognyn väriseksi kiillotetusta koivusta tehty pöytä tuolineen, jotka ovat päällystetyt suurikukkaisella vihreällä samezilla. Sitä näytetään erikseen vieraille ja huomautetaan, kuinka ilahduttavan korkealle kannalle meidän huonekaluteollisuus on kohonnut, kun koivua osataan noin mainiosti vääränt — tarkoitin *jalostaa*, että kuka tahansa voi etäältä katsoen luulla sitä mahognyksi. Ruokasalissa on ruskeat, polttopiirroksilla koristetut tuolit ja pöytä. Katri itse on kuviot niihin polttanut, siten selvästi osoittaen, mitä hyvä tahto voi aikaansaada, vaikk'ei olekaan taipumusta piirustukseen tai muuhun taiteellisuuteen. Tohtorin kamari ja makuuhuone ovat tietysti nekin juuri sellaiset kuin voitte arvata. Ei missään ole mitään häiritsevää, ajatusta rasittavaa, kysymyksiä herättävää. Sanalla sanoen: mallikoti.

Ja kaikki toimet käyvät varmasti kuin hyvin voideltu koneisto ainakin. Tohtori kuuluu jalojen yritysten johtokuntiin, Katri arvokkaiden arpajaisten toimikuntiin, ja molemmat ovat jäseninä seuroissa, jotka ansaitsevat kansalaisten kannatusta. Rouva Manner sanoo, että Katri ja Pekka pitävät velvollisuutenaan uhrautua yhteishyvän edestä.

Ja vaikka kaikki tietävät, että Katri on täydellisempi kuin muut, ei hän ollenkaan millään tavalla pyri herättämään huomiota. Viimekin kesänä, kun kolmella neljäs-osalla Helsingin naismaailmaa, leveänaamaisilla ja kapeanaamaisilla, vaaleaverisillä ja tumma-verisillä, oli aivan samanmuotoiset hatut, joissa kaikissa törrötti jäykkä höyhen pystyssä toisella sivulla, oli Katrillakin juuri semmoinen hattu. Se oli vaisto, joka neuvoi häntä tuommoisissa asioissa. Hän ymmärsi ettei se ollut muuta kun epämiellyttävää huomion herättämistä ja itsenäisyyden pyrintöä tuo, että muutamat panivat kaksi, toiset ei yhtään höyhentä hattuunsa, silloin kuin enemistöllä oli vain yksi höyhen.

Tämä nyt oli vain pikku seikka, mutta semmoista se oli muissakin seikoissa. Kun on täydellinen, niin on.

Katrin ja tohtori Salosen elämässä ei ole tapahtunut mitään erityisiä muutoksia, eikä tule tapahtumaankaan, jos vähänkään osaan ennustaa, muuta kuin että perhe toivottavasti vuosien kuluessa kasvaa ja lisääntyy ja tulee jonkunmoisen mallirodun perustajaksi.

PIKKU-VELI

Pikku-veli oli noin kuuden jalan pituinen, tumatukkainen, ruskeasilmäinen pohjalainen. Silmät ne hänessä enin vetivät huomiota puoleensa. Ne olivat niin läpinäkyvän kirkkaita kuin salomaan lähde, ja tuntui kuin niiden katse olisi voinut tunkea syvemmälle kuin muitten ihmisten.

Pikku-veljellä oli kaksi „suurta veljeä“. Eihän hän muutoin tietysti olisi ollutkaan pikku-veli. Suuret veljet olivat noin kymmenkunta vuotta vanhempia kuin pikku-veli, molemmat professoreja, vanhempi vakinainen, nuorempi ylimääräinen. Heitä pidettiin yleensä neroina, ja hämmästyttävän nopeasti he olivatkin saavuttaneet tiedemiesmaineen sekä joutuneet yliopistoon täyttämään korkeimpia opinpaikkoja.

Mutta pikku-veli oli vain ylioppilas, vaikka hän jo oli alun kolmannella kymme-

nellä, eikä ollut ollenkaan toivoa, että hänestä vielä pitkiin aikoihin tulisikaan sen enempiä. Sehän se juuri oli niin huolestuttavaa. Milloinka pikku-veljestä koituisi mies?

Pikku-veli oli nuorin lapsi kodissa, niin perinpohjaisesti nuorin. Kun hän vielä talusteli mekossa, puhuttiin jo ympäri Suomen suurten veljien kyvystä ja lahjoista. Heihin keskittyi kodissa koko huomio, kaikki toiveet. Kuka olisi ennättänyt ajatella pikku-veljeä, joka ei edes koulussa millään lailla herättänyt huomiota. Päinvastoin kävivät hänen lukunsa aina hiukan niin ja näin, ja hänellä oli kaikenlaisia muita puuhia enemmän kuin koulutöitä. Häntä tuskin saattoi uskoa saman perheen jäseneksi kuin suuret veljet, niin perin erilainen hän oli. Se oli todellakin huolestuttavaa.

Lupaaaikoina se oikeastaan alkoi pikku-veljen elämä. Silloin hän pääsi metsiin ja kukkuloille pyssy olalla, tosi kauhuksi professoreille, jotka eivät ikinä olleet pyssyyn koskettaneet ja tuskin saattoivat eroittaa jäniksen peltopyystä. Mutta metsissä pikku-veli oli kotonaan. Siellä ei kukaan häntä soimannut huolimattomaksi ja lapselliseksi, vaikka hän istuikin tuntikausia lammen ran-

nalla ja muodosteli savipalloista lumpeen-kukkia ja Vellamon neitoja, tai vuolesskeli puupalasista jäniksiä ja kettuja, joita hän sitten joskus vei äidille tulijaisiksi, kun metsä-riistaa oli niukemmalta. Silloin äiti aina hymyili ja suuteli pikku-veljen ruskettunutta poskea, mutta silmissä oli huolestunut ilme, sillä kovin lapsellinen oli pikku-veli eikä tuntunut koskaan kehittyvän. Pikku-veli huomasi aina äidin salaisen huolen, ja se koski häneen niin kipeästi. Ei, ei hänestä ollut muualla olijaksi kuin metsissä.

Jo pienenä poikana hän uneksi kauniita unelmia, kuinka hän porolla ajaisi Rastekaiselle niinkuin Sampo Lappelil' ja vielä kauvemmaksi pohjoiseen, niin pitkälle kuin aatos ulottui. Ja sinne hänen mielensä vieläkin paloi, sinne pohjoiseen, jossa on ikuinen hiljaisuus, ja jossa revontulet öisin räiskivät, ja aurinko laskee punaisemmassa purppurassa kuin muualla.

Usein viipyi pikku-veli päiväkausia metsäretkillään, mutta siihen oli kotona totuttu eikä turhia hätäilty. Äiti vain hymyillen katseli, kun hän harmaassa, vihreäkaulusissa metsästystakissa ja polvihousuissa astui viheltäen metsämaille, harmaa leveälierinen huopahattu hiukan niskaan työnnettynä, niin

että tumma tukka pisti esiin hatun ja otsan välillä. Pikku-veli oli kiusannut ja kättänyt itselleen tuon metsästyspuvun, vakuuttaen ettei hän voinut olla vapaana salomaillaan koulupuvussa. Suuret veljet, joita pikkuveljen „taiteellisuus“, kuten he sitä nimittivät, kovasti huvitti, olivat puoltaneet pikkuveljen pyyntöä, ja siksi hänellä oli tuo harmaa ja vihreä puku, joka soveltui hänelle niin erinomaisesti.

Kun pikku-veli palasi metsästä, olivat hänen ruskeat silmänsä aina entistä kirkaammat, ja oli kuin raitis metsätunnelma olisi tullut koko taloon. Mukanaan hänellä oli melkein aina metsäriistaa, milloin elävänä, milloin ammuttuna. Hän näkyi tuntevan kaikki salomaan salaisuudet, ja Tapion karjaa hän hallitsi kuin omaansa. Kerran hän kesytti ketunpoikasen, niin että se koiran tavoin juoksenteli hänen perässään, ja nuoren kotkan hän suositteti niin tutuksi, että se lentää lehahti hänen olkapäälleen, hänen samoellessaan salomaita.

Mutta pikku-veli hän oli vain kuitenkin, ja itse hän niin mielellään sieti tuon nimen. Ei hän muuta tahtonut ollakaan.

Oli sitten kerran elokuu. Pikku-veljestä alkoi koti tuntua niin kumman ahtaalta, hän

ikävöi pois metsiinsä. Hän tuskin saattoi hengittää, ilma tuntui niin tukahduttavan raskaalta, ja pää oli kuin lyyjyä. Metsiin, metsiin hänen piti päästä, muutoin hän näännyi.

Hän otti pyssyn olalleen ja läksi pitkälle retkelle.

Maantie kulki kotiportilta metsän reunaan, mutta juuri kun pikku-veljen piti poiketa astumaan pitkin metsäpolkua, pyörähti vaunu esiin tien mutkauksessa. Pikku-veli loi katseensa sinne päin, ja sitten hän ei enää voinutkaan kääntää niitä pois. Vauvussa istui tyttö, vai liekö ollut haltiatar, jolla oli suuret siniset silmät ja kädessä kimppu *Veronica* kukkia. Hän katsoi pikku-veljeen ja hymyili, ja samassa tuokiossa hän oli jo kadonnut näkyvistä.

Pikku-veli seisoikin kuin lumottu ja katseli katoavaa vaunua. Ei hän tiennyt, oliko tuo kaikki ollut unta, vai oliko hän todellakin äsken nähnyt tytön, joka oli niin lumoavan kaunis, ja jolla oli suuret siniset silmät, yhtä siniset kuin *Veronica* kukat hänen kädessään.

Verkalleen läksi pikku-veli astumaan metsään, suuntasi kulkunsa pohjoiseen päin siintäviä saloja kohti, missä oli outoja seu-tuja, kontion kotipaikkoja. Hän kulki ja

kulki mietteissään, eikä lopulta enää tiennyt, missä hän olikaan. Oli kuin outo voima olisi häntä johtanut aina vain tuonne tiheimpään kuusikkoon, josta ei mitään tietä vienyt ulos. Elokuun kuutamo alkoi välkkyä, ja yö kävi kolkoksi. No, mitäpä siitä! Eihän tämä ollut ensi kerta, kun pikku-veli sai kuusen alle yöpyä. Sen musta varjohan ikäänkuin pyysi häntä syliinsä.

Pikku-veli laskeutui ikivanhan kuusen suojaan ja katseli, kuinka kuun säteet värähdellen väikkyivät sen oksien lomitse, luoden kummia kuvia sammalaiselle maalle. Ei arvannut pikku-veli, että tämä oli Tapion uhrikuusi, jonka siimeksessä salon sinipiijat öisin karkeloivat.

Hän nojasi kuusen runkoon ja koetti sulkea silmänsä. Mutta outo tunnelma oli saanut hänet valtaansa, eikä tullut uni hänen silmiinsä. Tuulen hyminä kävi läpi salomaan, ja kun kuusen oksat alkoivat hiljaa liikahdella, hiipivät salon sinipiijat kuusen alle. Eivät säikähtäneet pikku-veljeä, hymyilivät hänelle vain ja kiersivät valkoiset käsi-vartensa hänen kaulaansa. Sinipiioista suloi-sin, jolla oli suuret, kysyvät sinisilmät, katseli kauvan pikku-veljen silmiin. Hän kantoi vionoja *Veronica* kukkia pikku-veljen peit-

teeksi, ja kukkaset levisivät ylt'ympäri, niin että koko maa kuusen alla oli sinisenä *Veronica* kukista. Pikku-veli vain katseli sinipiikasta eikä arvannut, kuinka vaarallista on katsella sinipiikasten silmiin. Ikipäiviksi ne katseillaan kietovat ihmislapsen.

Aurinko oli jo korkealla taivaalla, kun pikku-veli heräsi. Hänen jäseniään poltti ja päätä kivisti. Melkein tiedotonna hän kulki eteenpäin, ei tiennyt minne, ei kysynyt kunne. Poissa olivat salon sinipiikaset, mutta niitä pikku-veli yhä vielä etsi, ei välittänyt enää metsäriistasta, ei kysynyt kontion kotia. Hän kulki ja kulki eikä huomannut mitään, ennenkuin hän seiso i melkein kotiportilla. Hän katsoi oudoksuen taloa, ei tuntenut enää kotiaan. Vasta kun äiti astui portaille ja huusi pikku-veljeä nimeltä, hän tiesi olevansa kotona.

Äiti saattoi pikku-veljen sisään ja pani vuoteelle lepäämään, sillä sairas oli nyt pikku-veli. Paljon hän houraili kuumesaan ja pyyteli tuskallisesti sinipiikasta luokseen. Joskus hän sitten makasi hiljaa ja hymyili, eikä äiti aavistanut että sinipiikanen silloin oli kuullut pikku-veljen pyynnön ja tullut häntä tuudittamaan lepoon.

Kun pikku-veli vihdoin parani, oli hänen silmiinsä jäänyt outo ilme. Joskus aivan aavistamatta ne saattoivat tummeta, ja silloin ne iskivät tulta ja salamoita. Niissä oli semmoisina hetkinä jotain melkein peloittavata. Eikö se enää ollutkaan reipas, hyväluontoinen pikku-veli? Kuuma pohjalaisverikö se kiehui pikku-veljenkin suonissa, vai mikä se pani nuo kirkkaat silmät noin tummenemaan ja salamoimaan? — Ei arvanut kukaan, että metsän sinipiikanen ei päästänyt pikku-veljeä lumouksestaan.

Tuli sitten kevät, ja pikku-veljestä piti tehtämän ylioppilas. Hän oli silloin jo lähemmä 20-vuotias, sillä kovin hitaasti olivat käyneet pikku-veljen luvut. Silloin sattui pieneen kaupunkiin, jossa pikku-veljen koulu oli, tulemaan tyttö, jolla oli suuret, käsyvät sinisilmät. Jo ensi kerran, kun pikku-veli tytön näki, hän säpsähti kuin sähkön iskemänä. Missä hän oli ennen nähnyt nuo samat silmät, niin syvät, niin salaperäiset ja siniset? Oliko se sama tyttö, joka silloin kerran oli vaunussa ajanut hänen ohitse, vai oliko se metsän sinipiikanen, joka oli ihmiseksi muuttanut voidakseen lempiä pikku-veljeä?

Mutta ei osaa salon sinipiikanen lem-
piä, eikä osannut sinisilmäinen tyttököän.
Hän katsoi kummeksuen ja kylmästi pikku-
veljeen, kun pikku-veljen ruskeat silmät heh-
kuen ja salamoiden kertoivat lemmestä. Ja
kun pikku-veli vihdoin ei jaksanut vaieta,
vaan kertoi tytölle tuskansa ja toiveensa,
purki koko sydämensä ja pyysi häntä omak-
seen, silloin sinisilmäinen tyttö toden teolla
loukkaantui. Hän ei ikimaailmassa aikonut
ruveta odottelemaan, kunnes pikku-veljestä
koituisi mies. Sehän olisikin ollut perin
järjetöntä, ja sinisilmäinen tyttö oli hyvin
järkevä ja ymmärtäväinen. Hän meni kih-
loihin vanhan, rikkaan lehtorin kanssa, joka
oli pikku-veljen opettaja.

Pikku-veljen mieli kuohui ja hyrskyi.
Siinä oli harmia, siinä oli surua, ensi lem-
men surua, ja ennen kaikkea siinä oli kat-
keruutta ja inhoa. Se oli illettävä juttu tuo,
kun pikku-veljen sinisilmäinen impi rupesi
vanhan miehen omaksi. Pikku-veli liittyi
iloisiin tovereihin, joitten seurassa surun piti
haihtua. Usein hän palasi kotiin vasta aamu-
yöstä tilassa semmoisessa, että hän jälestä-
päin punastui häpeästä tuota muistellessaan.

Ja sitten tietysti koko kaupunki joutui
kuohuksiin pikku-veljen hurjistelujen tähden.

Ei ollut niitä kahvikutsuja, joissa tuo asia ei olisi ollut puheenaineena, ja sinisilmäinen tyttö itki siniset silmänsä punaisiksi, kun pahat ihmiset hänenkin nimeään sekoittivat noihin juttuihin. Hänhän oli viaton, aivan viaton.

Ja pikku-veli käyttäytyi niin sanomattoman poikamaisesti. Ei ollut kumma, että kaupungissa nousi vallan hirveä myrsky. Ylimääräinen professori syöksyi suin päin Helsingistä pikku kaupunkiin ja sai vihdoin-kin auktoriteetillään myrskyn hiukan tyyntymään ja pikku-veljen onnellisesti ylioppi-laaksi.

Sitten lyöttivät molemmat professorit päänsä yhteen ja tuumivat huolissaan, mitä ihmettä pikku-veljelle olisi tehtävä. Vakinainen professori, joka oli lakimies, arveli että lakitiede kumminkin oli ainoa tässä maailmassa, joka oli omiaan kehittämään ihmisen parhaat puolet, mutta ylimääräinen professori, joka oli kielimies, sanoi että kokemus selvään on osoittanut, että kielitieteet enemmän kuin mitkään muut laajensivat näköpiiriä ja teroittivat ajatuskykyä.

Pikku-veli puolestaan myöntyi molempiin. Hän taipui omituisen nöyrästi kaikkiin suurten veljien tuumiin. Tuntui melkein

siltä kuin hän ei olisi tajunnut, mistä oli kysymyskään. Ja mitäpä hän nyt oikeastaan olisi ymmärtänytkään sellaisia syviä asioita. Hänhän oli vain pikku-veli.

Asia päättyi vihdoin siten, että vanhempi professori, joka oli vakinainen, sai tahtonsa täytetyksi, ja pikku-veli pantiin lukemaan lakitiedettä. Hän asettui yhdessä ylimääräisen professorin kanssa vakinaisen luo asumaan, sillä tämä oli naimisissa, mutta ylimääräinen professori oli poikamies. Erittäin säännöllisesti kävi sitten pikku-veli luennoilla, ja huoneessaan hänellä oli paksuja lakikirjoja pöytä täynnä. Hänessä itsessään vain ei ruvennut näkymään merkkejä lakitieteen vaikutuksista.

Ylimääräisen professorin kävi niin sääli pikku-veljeä, jolla näkyi olevan niin vaikea päästä eteenpäin maailmassa. Ja sydämensä syvyydessä hän oli vakuutettu siitä, että jos hän olisi saanut tahtonsa täytetyksi ja pikku-veli olisi antautunut kielitieteen alalle, olisivat asiat toisin. Hän tunsu selvään että hän ja pikku-veli kärsivät yhteistä marttyyriutta tuossa asiassa, ja se enensi hänen myötätuntoisuuttaan. Tuon tuostakin hän meni pikku-veljen huoneeseen, taputti poikaa olkapäälle ja puheli hänelle ystävällisiä sanoja.

„Sano, pikku-veli, suoraan, kiusaako lakitiede sinua. Mitähän jos heittäisit lakikirjat nurkkaan ja rupeisit kielimieheksi. Minusta tuntuu kuin sinulla olisi selvä taipumus fonetiikkaan“. Niin puheli ylimääräinen professori pikku-veljelle.

„Ei, ei“, vastasi pikku-veli, „en luule että minusta on kielimieheksi. Pelkään ettei minusta ole mihinkään“.

Pikku-veljen silmissä oli kovin surumielinen ilme. Hän ei kehdannut tunnustaa, kuinka kipeästi hän kaipasi metsiään, joissa sinipiit karkeloivat.

Mutta ylimääräisen professorin ystävyys liikutti pikku-veljeä niin sanomattomasti. Hänessä piili niin suuri määrä hellyyttä, jonka piti päästä puhkeamaan, ja muuta esinettä hellyydelleen hän ei nyt löytänyt kuin toisen suuren veljensä.

Veljesten elämä kehittyi nyt seuraavana parina vuotena siihen suuntaan, että pikku-veli lueskeli kuten ennenkin lakitiedettä, piirteli kuvia muistiinpanovihkoihinsa ja tuumaili, millä hän voisi hiukan ilahduttaa ylimääräistä professoria, sillä luvuillaan hän ei, herra paratkoon, kenellekään iloa tuottanut. Ylimääräisen professorin huoneessa alkoi tapahtua kaikenlaisia muutoksia aivan huo-

maamatta. Huonekalut muuttivat paikkaa, niin että ne muodostivat taiteellisia, aistikkaita ryhmiä, ja jos pikku-veljen huoneeseen tuotiin joku mukava tuoli, kaunis matto tai pehmeä patja, muutti se hyvin nopeasti ylimääräisen professorin huoneeseen. Se oli vallan liikuttavaa tuo pikku-veljen huolenpito suuresta veljestä.

Mutta pikku-veli itse ei näkynyt saavan takaisin entistä reippauttaan. Ei ollut hänestä Helsingissä eläjäksi.

Tuli sitten taas kevät, ja tuntui siltä kuin pikku-velikin olisi hiukan alkanut elpyä eloon. Eräänä päivänä hän oli lähtenyt kotoa aikaisin aamulla, kierrellyt Alppilan seudut, ja minne lie sitten mennytkään, sillä häntä ei kuulunut kotiin aamiaiselle eikä vielä päivällisellekään. Iltapäivällä, kun jo alkoi hämärtää, tuli vakinaisen professorin rouva pikku-veljen vastaan portaissa ja ihmetteli, kuinka pikku-veljen silmät säkenöivät ja salamoivat. Hän kantoi suurta vakkaa, joka näytti kovin raskaalta, ja meni nopeasti huoneeseensa.

Professorin rouva meni kaupungille ihmetellen, että mitähän kummia se pikku-veli nyt puuhaili. Vielä suuremmaksi kasvoi hänen hämmästyksensä, kun hän kotiin tul-

lessaan kuuli palvelijalta, että „nuori herra“ ei päästä ketään huoneeseensa eikä luvannut tulla iltasta syömään.

Pikku-veli istui lukon takana huoneessaan ja pyysi saada olla rauhassa, kun veljekset pyrkivät sisään.

„Antaa pojan olla rauhassa“, puheli ylimääräinen professori, ja hänen äänensä ilmaisi jotakuinkin hänen sydämensä ajatukset, jotka sillä hetkellä kuuluivat näin: „Siinä nyt näette, millaiseen epätoivoon poika parka on joutunut, kun häntä pidetään sopimattomalla alalla“.

Ja pikku-veli sai olla rauhassa koko illan ja koko yön, eikä tullut unta hänen silmiinsä sinä yönä. Mutta epätoivoiselta hän ei tosiaankaan näyttänyt. Päinvastoin näytti siltä kuin hänen olentonsa olisi uhkunut voimaa ja nuoruutta yhä enemmän ja enemmän hetki hetkeltä. Poissa oli epävarma, uneksiva ilme ja alakuloinen katse. Silmät loistivat ja posket punottivat ja pää oli pysyissä. Nyt hänen vihdoinkin piti päästä selvyteen kaikesta, koko elämästään. Hänen täytyi päästä tuosta raskaasta, toivottomasta tunteesta, joka teki olon aivan sietämättömäksi. Hänen mieleensä oli kertynyt semmoinen ääretön paljous tunteita ja kuvia,

että sydän oli vallan pakahtua niiden painosta. Hänen täytyi saada teossa tuoda ilmi, mitä mielessä paloi, muutoin ei hän jaksanut elää. Nyt täytyi vihdoinkin särkyä sinipiikojen lumous, nyt hän oli heidän herransa! Nyt hänen piti näyttää, mihin hän kelpasi! Jääköön jo vihdoinkin lakitiede ja kaiken maailman tieteet kunnollisempien työntekijäin osalle. Pikku-veli tiesi nyt, mitä hän tahtoi.

Suuri vakka keskellä lattiata oli täynnä harmaata savea, ja sitä pikku-veli nyt muovaeli ja puserteli, niinkuin ennen muinoin savipalloja salomaan lammen rannalla. Pehmeä savi totteli notkeana pikku-veljen tahtoa, ja muodottomasta möhkäleestä syntyi vähitellen luonnos, tosin karkea ja epätäydellinen, mutta täynnä ilmettä ja uhkuvaa nuoruutta. Se oli metsän sinipiikanen, joka houkutellen ojensi käsivartensa, kietoakseen niillä ihmislapsen.

Pikku-veli teki työtään väsymättä, uupumatta, huomaamatta ajan lentoa. Ja jota enemmän hän teki, sitä tynnyemmäksi ja rauhallisemmaksi hän kävi. Nyt hän oli varma tehtävästään, tunsu elävänsä omassa maailmassaan.

„Laskeppas sisään, pikku-veli!“ kuului ylimääräisen professorin ääni aamulla oven takana.

Pikku-veli avasi oven, ja suuri veli jäi hämmästyneenä seisomaan kynnykselle. Hän oli kyllä ollut koko lailla levoton, kun pikku-veli noin merkkillisellä tavalla sulkeutui huoneeseensa, mutta näin kauheata hän ei ollut aavistanut. Oliko poika parka täydellisesti menettänyt järkensä?

Huoneessa oli mitä hirvein sekasorto, huonekalut työnnetyt hujan hajan seinille, lattia täynnä savea ja pikku-veli itse kaiken hämmennyksen keskellä, kädet ja vaatteet tahraantuneina savesta, kasvot kalpeina valvonnasta ja silmät hehkuen kuin kuumeessa.

„Mitä — mitä tämä merkitsee?“ sai suuri-veli vaivoin sanotuksi.

„Tuota!“ vastasi pikku-veli itsetietoisesti ja osoitti luonnosta pöydällä.

Professori katsoi siihen ääneti, mutta tuntui kuin hän ei olisi siitä paljoa viisastunut. Hän astui lähemmäksi luonnosta ja katsoi vuoroin siihen, vuoroin pikku-veljeen. Vihdoin alkoi hänelle selvitä, että pikku-veli ei mitenkään ollut järjeltään pilalla, ja luonnoksen omituinen kauneus vaikutti vastustamattomasti professoriin.

„Pikku-veli“, virkkoi hän vihdoin vakavana ja miettivänä, „kenties olet tehnyt miehen työn“.

Pikku-veli oli riemua täynnä. Tuo oli jo aivan tarpeeksi tunnustusta hänelle. Tiesihän hän että rakkain veli ymmärtää häntä!

Ulos, ulos hänen nyt piti päästä luontoon. Tämä kaupungin ilma oli vallan tukahduttaa hänet.

Hän siisti itsensä nopeasti ja läksi ulos. Parin tunnin verran hän kierteli Eläintarhan ja Alppilan seutuja, mutta vihdoin alkoi väsymys tuntua vallan näännyttävältä, ja hänen piti lähteä astumaan kotiin päin.

Kun hän oli astumaisillaan huoneeseensa, kuuli hän sieltä oudon äänen, joka sanoi:

„Sehän olisi rikos, ellei tuollaista lahjaa kehitettäisi!“

Pikku-veli avasi hiukan epäröiden oven, ja siinä seisoivat molemmat professorit ja vieras herra, jonka hän tunsu eteväksi kuvanveistäjäksi, hänen sinipiikansa ympärillä. Vakinainen professori näytti olevan kuin ilmeinen kysymysmerkki, mutta ylimääräinen professori hymyili tyytyväisenä ja tarttui pikku-veljen käteen sanoen:

„Tässähän se vihdoin tulee itse mestarikin, jota olemme odotelleet. Tuleppa niin esittelen sinut“.

Pikku-veljellä ei ollut aikaa aristella, kun professori esitteli hänet kuvanveistäjälle, joka tarttui hänen käteensä kysyen:

„Ettekö tästälähin suostuisi rupeamaan minun työtoverikseni ja jättämään lakitieteenne?“

Lakitieteen professori puuttui nyt puheeseen, huoahtaen puoleksi leikillisesti:

„Minun ei onnistunut tehdä pikku-veljestä suurta omalla alallani, se on valitettavasti perin totta, mutta ehkä se onnistuu teille paremmin“.

Kuvanveistäjä puristi pikku-veljen kättä vastatessaan vakavasti:

„Elleivät kaikki merkit petä, tulee pikku-veljestä kerran suuri-veli“.

ELÄMÄN LEIKKI

„Annikki, armahin lapsi, lopeta jo leikkisi ja joudu levolle!“

Äiti veti punaposkisen Annikin puoleksi hyväillen, puoleksi pakolla pois leikkikentältä.

„Voi, äiti, anna minun vielä leikkiä edes pieni hetkinen vain! Anna minun leikkiä!“ valitteli Annikki.

„Aina vain Annikkini tahtoo leikkiä,“ sanoi äiti ja hymyili, mutta hymy oli surunsekainen.

„Miks’et antaisi minun leikkiä, äiti? Enhän pyydä mitään muuta,“ puheli Annikki.

„Ei ole elämä leikkiä, Annikkini,“ vastasi äiti.

Mutta ei tyytynyt tuohon Annikki tyttönen, yhä vain valitteli:

„En välitä siitä, mitä elämä on, leikkiä vain tahdon!“

Mutta äiti vei Annikin levolle ja puheli tyynnyttävästi tyttöselle:

„Nuku rauhassa Annikkini, sydänkäpyseni. Huomenna täytät viisitoista vuotta, ja silloin ovat lapsen leikit lopussa. Nuku ainoinen Annikkini!“

Ja Annikki nukkui ja uneksi.

Hän liiteli kauvas, kauvas kukkaisella kentällä naurusuiden toverien kanssa. Leikkiä, huimaavaa leikkiä heidän piti yhdessä aloittaa. Mutta äkkiä ne hävisivät Annikin toverit, kukin rientäen omalle suunnalleen. Ei tullut leikistä mitään. Annikki jäi yksin.

Kenttä kasvoi kasvamistaan niin pitkälle kuin silmä kantoi. Ja Annikki oli yksin. — Kammoittavaa on olla yksin. Annikki pelkäsi. Pois toverien luo hän tahtoi, mutta poissa, poissa olivat kaikki. Annikki tunsi, että tuolla laajalla kentällä hänen *täytyi* olla yksin.

Kyöneleet alkoivat kohota Annikin silmiin, mutta samassa hän näki nuoren naisen astuvan häntä kohti yli kukkaisen kentän.

Kuka se mahtoi olla tuo nuori nainen, joka kukilla seppelöitynä ja suu hymyssä lähestyi Annikkia? Hän näytti niin tutulta, että Annikki ensin luuli häntä äidikseen,

mutta ei se kumminkaan ollut äiti. Hän ojensi kätensä Annikille.

„Kuka olet?“ puhkesi Annikki kysymään.

„Elämäsi olen, Annikki ainoiseni“, vastasi hymyilevä tyttö.

„Elämänikö olet? Kuinka kaunis olet, ja kuinka sinua rakastan!“

Annikki tarttui tytön käteen, ja hänestä tuntui kuin Elämän vertaista ei löytyisi muuta.

Elämä hymyili: „Mitä pyydät, Annikkini, minulta lahjaksi syntymäpäivänäsi, nyt kun lapsuutesi loppuu ja minä tulen ylimmäksi ystäväksesi?“

„Elämäni armain, mitä pyytäisin enää muuta, kun sinut saan ylimmäksi ystäväkseni!“ sanoi Annikki uneksien.

„Paljon on mulla antimia sulle tarjota. Valitse mitä tahdot. Vaaditko viisautta, rakastatko rikkautta, valtaako haluat, vai lempeäkö ikävöit? Sano sananen vain, Annikkini,“ lausui Elämä.

„Viisautta, valtaa, rikkautta, lempeä! Mitä niillä tekisin! En välitä antimistasi, Elämä!“

Annikki nauroi ja heitti kentän kukkia Elämän helmaan.

„Etkö Elämältä mitään pyydä? Tyydytkö siihen vain, mitä pyytämättäsi annan?“ kyseli Elämä.

Annikin silmät säihkyivät vallattomasti.

„En välitä suurista antimistasi, mutta yhtä sulta kumminkin pyydän, Elämä. Anna minun leikkiä!“

„Leikkiä!“ Elämän katse himmeni. „Paljon pyydät Annikkini!“

„Paljonko pyydän? Enhän pyydä mitään arvokkaista lahjoistasi. Enhän tahdo muuta kuin leikkiä vain!“ puolustihe Annikki.

„Yksinkö leikkiä tahtoisit, Annikkini?“ kyseli Elämä.

Annikki nauroi: „Kuka yksin leikkiä viitsisi! Anna entiset leikkitoverini minulle takaisin.“

„Yksin on elämän kenttä kuljettava. Ei ole mulla vallasani antaa sulle leikkitovereja. Kullakin on oma tiensä astuttavana, oma työnsä tehtävänä. Luovu leikin unelmista, Annikkini!“ pyyteli Elämä.

„En tahdo luopua leikistä enkä tahdo olla yksin!“ valitteli Annikki. „Sinun kanssasi, Elämä, tahdon leikkiä, koska muut eivät rupea tovereikseni.“

„Annikki ainoiseni, elä pyydä leikkiä Elämän kanssa. Se leikki on leikeistä turmiollisin“, varoitteli Elämä.

Mutta juuri sitä Annikki pyysi, sitä ainoata hartaasti anoi.

„Oi Annikkini, miksi minun kanssani pyydät leikkiä?“ kyseli Elämä.

„Siksi että rakastan sinua“, sanoi Annikki.
„Oi suostu, Elämä, pyyntööni!“ Ja Annikin katse oli hellä ja hilpeä, mutta vaiti oli Elämä, kunnes vihdoin synkkänä virkkoi:

„Ehdolla suostun.“

„Sano ehtosi Elämä.“

Mustaksi oli himmentynyt Elämän katse, ja hymy oli paennut kauvaksi hänen lausuessaan:

„Viisitoista vuotta olet nyt lapsena leikkinyt, viisitoista vuotta vielä saat minun kanssani leikkiä, mutta sitten — — —“

„Mitä sitten?“

„Sitten minä vuorostani tahdon leikkiä sinun kanssasi, Annikkini. Suostutko ehtooni?“

Annikki nauroi heleimmän naurunsa.
„Sinä viehättävä, suloinen Elämäni! Tietysti suostun. Sehän on vain leikin jatkoa ikuisesti!“

„Se on siis suostuttu“, sanoi Elämä.

Nuo sanat vielä kaikuivat Annikin korvissa, kun hän aamulla hymyhuulin heräsi vastaanottamaan äidin onnittelusuudelmaa. Annikki oli nyt viisitoista vuotias.

Ja sitten se alkoi se leikki Elämän kanssa.

Viehättävä on leikki Elämän kanssa, sillä Elämä on niin kekseliäs leikkiveri.

Aluksi Annikki tyytyi lasten leikkeihin, nautti Elämän ilot yksinkertaisina ja ilman höysteitä, mutta sitten hän vaati enempää. Ja Elämä antoi enemmän.

Aatteiden leikki on hupainen leikki.

Mutta sille, joka aatteille sydänverensä antaa, sille ne tuottavat tuskia vain. Sitä ei Annikki tahtonut. Annikki tahtoi leikkiä.

Paljon toi aika aatteita, joiden kanssa oli kaunis leikkiä. Pois oli poistuva entisten aikojen ahtaus, uusi aika tarjosi yhdenvertaisuutta ja veljeyttä koko ihmiskunnalle. Se tasottaisi hyvän, poistaisi kurjuuden, ja sen kanssa saapuisi ikuinen rauha, ikuinen onni. Niin sanoivat innokkaat aatteiden ajajat, ja niin sanoi Annikki. Mutta voi niitä, jotka eivät ymmärtäneet leikkiä, jotka tahtoivat teossa aatteensa toteuttaa! Voi niitä, jotka onnensa uhrasivat aatteensa hyväksi ja rupesivat itse sorrettujen vertaisiksi! — Annikki näki heidän sortuvan epätasaisessa taistelussa ja vetäytyi väristen pois, sillä tuohan ei ollut leikkiä enää.

Ei tahtonut Annikki häiritä sopusointua ympärillään, eikä särkeä aatteen kirkasta kuorta tunkeakseen ytimeen asti. Hän antoi herttaiset hymynsä, sulosointuiset sanansa

kauniille aatteelleen ja sai hymyjä ja hellyyttä palkakseen. Annikki imi hunajan aatteestaan, ei huolinut karvaasta pohjanesteestä. Annikki leikki aatteiden leikkiä.

Mutta suloisempi aatteiden leikkiä on lemmen leikki. Annikki aavisti sen ja pyysi Elämältä lempeä.

„Annikki armahin“, varoitteli Elämä, „elä leiki lemmellä. Lempi on antimistani jaloin. Ei sovi ihmislapsen sillä leikkiä. Kamala on lemmen kosto.“

Ei välittänyt Annikki Elämän varoituksesta, sillä lemmellä tahtoi Annikki leikkiä.

Ja sitten se alkoi se Annikin uusi leikki, lemmen leikki. Ja se oli kaikista leikeistä viehättävin.

Kun tummat silmät säihkyivät lempeä, ja voimakkaat käsivarret puristivat Annikkia vasten sykkivää sydäntä, silloin ymmärsi Annikki, että lemmen leikin vertaista ei ole elämässä muuta.

Entä sitten, vaikka se ei ollutkaan leikkiä sille toiselle! Entä sitten, vaikka se olikin täyttä totta sille toiselle. Olihan se Annikille hurmaavaa leikkiä!

Kun toinen pyysi omakseen, täydellisesti, kokonaan, tahtoen muuttaa leikin todeksi,

silloin Annikki hymyili suloisimman hymynsä ja sanoi: „Armas, sehän oli leikkiä vain“.

Ja se mikä oli parasta ja hienointa siinä toisessa, se kuoli, sillä se toinen ei ollut ymmärtänyt leikkiä. Mutta Annikki ymmärsi, ja Annikki jatkoi lemmen leikkiä uuden ystävän kanssa.

Mutta lemmenkin leikki kyllästyttää.

„Oi Elämä, anna jotain uutta“, pyyteli Annikki.

„Kaikkien antimieni kanssa olet jo leikkinyt Annikkini,“ sanoi Elämä, „kaikki iloni olet iloinnut, ei ole mulla muuta jällellä kuin murhe.“

„No, anna sitten murhe, en ole sitä vielä koskaan kokenut,“ sanoi Annikki.

„Annikki ainoiseni, kamala on lemmen kosto, mutta monta vertaa kamalampi on murheen kosto. Voi sitä ihmislasta, joka murheella leikkii!“

Mutta Annikki tahtoi leikkiä murheella, ei pelännyt sen kostoja.

Ja Elämä antoi Annikin aavistaa, mil-laista oli murhe ja epätoivo. Kun nälkä kaatoi kansaa ja taudit raivosivat, tulivat kamalat viestit Annikin kuuluville. Ja Annikki pukeutui surupukuun ja itki säälin kyyneleitä. Kaunis oli ollut hymyilevä Annikki, mutta

kauniimpi vielä ja armaampi oli kyynelsilmäinen Annikki! Ja kärsivien tähden hän tästälähin tahtoi ilonsakin iloita. Kun loistavissa huveissa kurjille apua keräiltiin, leijaili Annikki mustassa murhepuvussa tanssin pyörteessä ja itki kirkkaimmat kyyneleensä kertoessaan kansan kärsimyksistä. Laupeuden enkeliksi nimitettiin kaunista Annikkia, joka murehti murehtivien kanssa. Ja päilyvässä shampanjassa joi innostunut nuoriso Annikin maljan, kun Annikki leikki murheen leikkiä.

Mutta se leikki väsytti nopeammin kuin lemmen leikki.

„Anna uutta, Elämä,“ pyyteli Annikki.

„Saat alkaa kaikki uutena uudestaan,“ lupasi Elämä. „Huomenna, Annikkini, leikkiaikasi loppuu ja minun vuoroni alkaa.“

„Se on hyvä,“ sanoi Annikki väsyneesti.

„En jaksa enää keksiä uusia leikkejä, mutta sinä Elämäni varmaan niitä keksit entistä ehompia.“

Ja Annikki heräsi aamulla 30-vuotisena. Sama loiste oli silmissä kuin viisitoista vuotta sitten ja huulilla entinen hymy. Leikissä ei himmene silmien säihky, ei kalpene poskien puna, eikä tule tuskalliseksi hilpeä hymy.

Ja sitten se alkoi Elämän leikki.

Elämä vei Annikin uudestaan nuorten karkeloihin, mutta nuoret eivät tunteneet häntä, vetäytyivät vain arasti pois.

„Sano, Elämä, miksi he eivät tahdo minua karkeloihinsa? Olinhan niissä ennen ensimmäisnä,“ kyseli kummeksien Annikki.

„Et ole nuori enää,“ sanoi Elämä.

Oli kuin lunta olisi hiljaa vihmonut Annikin sydämelle, kun Elämä hänelle ilmoitti, että nuoruus oli ohi, ja Annikki värisi kuin vilusta.

Pois nuorten leikkitanhuvilta! Aatteetahan ne toisiansikin lämmittivät. Niiden palveluksessa Annikki tahtoi onneaan hakea.

Mutta Elämä tahtoi leikkiä. Se antoi aatteet, mutta otti pois uskon. Sellaista on Elämän leikki.

Sama kiiltävä kuori oli aatteilla nyt kuin ennenkin. Yhtä kauniilta kajahteli niiden ylistys nyt kuin muinoin. Mutta usko, usko niiden totuuteen, pyhyyteen, jonka piti lämmittää, se oli poissa. Turhaan haki Annikki niissä kadotetun nuoruutensa korvaajaa.

„Oi Elämä, lämmitä, lämmitä rintani jälleen!“ rukoili Annikki, joka pelkäsi verensä jääksi jähmettyvän.

„Elä pelkää, Annikkini,“ lohdutti Elämä,

„kyllä rintasi vielä osaa sykkiä entistä tulisemmin.“

Ja Elämä näytti, että Annikin sydän osasi sykkiä.

Se toi Annikin tielle miehen, jossa Annikki luuli löytäneensä kauneimpain unelmiensa sankarin. Hän se antaisi Annikille uutta nuoruutta, uutta tulta suoniin ja ennen aavistamatonta onnea.

Ja nuori mies opetti Annikille, mitä on lempi, poltava, tuhoava, mieletön lempi. Mitä oli kaikki Annikin leikkivä onni ollut verrattuna pisaraankaan nykyisyydestä! Nyt, nyt vasta elämä alkoi. Nyt ei Annikki enää tahtonut leikkiä.

Mutta Elämä tahtoi leikkiä.

Toisellehan ne säihkyivätkin nuoren miehen silmät, ei Annikille. Ja toistahan ne hakivat nuo hellät hyväilyt, ei Annikkia. Se oli Elämän leikkiä vain.

Nyt oli Annikin poskien vuoro kalveta, ja Annikki tiesi nyt, millaista on toivoton tuska.

„Oi, Elämä, sääli! Ota kaikki muu, elä tätä ainoata,“ rukoili Annikki.

„Otan minkä annoin ja jolla leikit,“ sanoi Elämä. „Samat leikit tahdon minäkin leikkiä, Annikkini.“

„Oi, Elämä, Elämä, kostoako haet? Liian julma on kostosi!“ valitteli Annikki.

„En hae kostoja, Annikkini,“ sanoi Elämä.

„Ellet kostoja hae, miksi tuon teet!“ valitteli Annikki.

„Siksi että rakastan sinua,“ vastasi Elämä.

„Oi, Elämä, jos rakastat minua, niin jätä minut. Pakene pois luotani, Elämä, en muuta sulta pyydä enää!“ rukoili Annikki.

„Ei koskaan Elämä leikkiään kesken lopeta eikä sen vuoksi pakene, Annikkini. Mutta silloin leikkini loppuu, kun opittavasi opit, ja silloin annan sinulle viimeisen antiimeni,“ sanoi Elämä.

„Mikä mahtaisi mulla vielä olla opittavana, Elämä?“ kysyi väsynyt Annikki.

„Rakasta minua ja usko minun rakkauteeni,“ sanoi Elämä.

„Ja mitä mulle annat, jos tuonkin vielä opin?“ kysyi Annikki.

Elämä vastasi:

„*Rauhan.*“

Uutta kaunokirjallisuutta

on kustannuksellamme ilmestynyt:

J. H. Erkkö: **Pimeän tullen.** Runoa ja suorasanaista.
Hinta nid. 3: 75, koruk. 5: 25.

Eino Leino: **Sota valosta.** Viisinäytöksinen runonäytelmä.
Hinta 3: 50.

Ilmari Calamnius: **Margareeta.** Sydämmen säveliä. Hintaa
1: 75.

Arvid Järnefelt: **Veljekset.** Romaani. Hintaa 6: — mk.
Volter Kilpi: **Bathseba.** Davidin puheluita itsensä kanssa.
Hinta 3: 50.

Hilja Hansson: **Helvi.** Kertomus. I osa. Hintaa 1: 75. II
osa. Hintaa 2: 50.

Jalmari Hahl: **Haoma ja Anahita.** Kertomus. Hintaa 5: —.

Lauri Stenbäck: **Runoja.** Suomentanut Yrjö Weijola.
Hinta nid. 3: 75, koruk. 5: 75.

Saara Wacklin: **Satanen muistelmia Pohjanmaalta.**
Suomensi Helmi Setälä. Tekijän elämäkerran kirjoitti
Artturi H. Snellman. I osa 1: 75, II osa 1: 75, III
osa 2: —. Osat I—III yhteensä 5: 50, koruk. 7: 50.

Wladimir Korolenko: **Sokea Soittaja.** Etyydi. Suomentanut
Samuli S. Hintaa 2: 75. — Otavan Romaanisarja VII. —
Tekijän muotokuvalla.

Alphonse Daudet: **Tarasconin Tartarin.** Suomentanut
Jalmari Hahl. Hintaa 1: 75. — Otavan Romaanisarja VIII. —
Tekijän muotokuvalla.

Olive Schreiner: **Ratsumies Peter Halket.** Mashonamaasta.
Suomentanut Aino Malmberg. Hintaa 1: 25. — Otavan
Romaanisarja IX. — Tekijän muotokuvalla.

Kustannusosakeyhtiö OTAVA

Hinta 2: 50.

Suom. maunoh. 1.

Malmberg

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1722

